

פרשת אחרי קדושים

ח' אייר תשפ"ג
שנה י"ד גליון תרנ"ז

גליון מורחב לרגל יומא דהילולא
של רבינו בעל ה'היכל הברכה' זיע"א

עיטרת שאלות

קול קאמרנא 0747962080

עלון שבועי שע"י מוסדות קאמרנא בארה"ק • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • עיה"ק ירושלים ת"ו

עיטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק אדמו"ר שליט"א

וַיְדַבֵּר הוֹי"ה אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי הוֹי"ה וַיִּמָּתוּ.
וַיֹּאמֶר הוֹי"ה אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן אַחִיךָ וְאֵל יָבָא בְּכָל עַת אֶל הַקֹּדֶשׁ (טו א-ב).

ט), מה שהעולם נוהגין ענין יאר צייט יום שמתו בו אביו ואמו, היינו משום שביום שמתו דנין את נשמת אביו ואמו אם יעלו למעלה לעולם העליון, ואז קודם שיעלה לעולם העליון דנין אותו על קלות שבקלות, ובכל יאר צייט דנין אותו כך, כדי להעלות נשמתו יותר למעלה, ואז דנין על חומרות גדולות שלא נהג, ואם כבר נודרך הנשמה מכל וכל שאין שום דבר לדון אותה עליה, אז אי אפשר להעלות הנשמה עוד יותר, כי אי אפשר להעלותה אם אין דנין אותה מקודם, והנשמה המזוככת מכל וכל אי אפשר לעלות אלא אם כן מזכירין בעולם הזה זכותו ומעשים טובים שלו שעשה בחייו, אז יוכל לעלות יותר למעלה, ואלו שמזכירין אותם נזכרין גם כן לפני השם יתברך בשביל זה שגרמו עליה לנשמת הצדיקים עיי"ש.

קושיית הזוה"ק למה כתוב וידבר ויאמר ושני בני אהרן

והנה כדי לבאר המקראי קודש נקדים מה שאיתא בזוה"ק (ח"ג נו. וז"ל: רבי יהודה אמר, כיון דכתיב וידבר הו"ה אל משה אמאי זמנא אחרא ויאמר הו"ה אל משה דבר אל אהרן אחיך, דהא במלולא קדמא סגי. אלא הכי תנינן, כתיב ויקרא אל משה וידבר הו"ה אליו (ויקרא א א), וכתיב ואל משה אמר עלה אל הו"ה (שמות כד א). והא אוקמוה מלה, דהכא דרגא חד, ולבתר, דרגא אחרא. אוף הכא, וידבר הו"ה אל משה דרגא חד, ולבתר ויאמר הו"ה אל משה דבר אל אהרן אחיך דרגא אחרא. וכלא, בחד מתקלא סלקא, ומן שרשא חד כלא אתחבר.

ועוד איתא בזוה"ק (שם עמוד ב) וז"ל: דבר אחר. אחרי מות שני בני אהרן רבי יוסי אמר, אחרי מות נדב ואביהוא, מבעי ליה, מאי טעמא שני בני אהרן, והא ידע דבניו הוו. אלא הכי תאנא, דעד כאן לאו ברשותיהו קיימי, אלא ברשותא

ככומר של ענבים, מה כומר של ענבים כיון שמניח אדם אצבעו עליו מיד דובב, אף תלמידי חכמים כיון שאומרים דבר שמועה מפיהם בעוה"ז שפתותיהם דובבות בקבר עיי"ש. ואז הוה כמו תחיית המתים, וכמו שאיתא בירושלמי במסכת שבת (פ"א ה"ב ושקלים פ"ב ה"ה) ר' גידל אמר, כל האומר שמועה מפי אמרה, יהיה רואה בעל השמועה כאילו הוא עומד כנגדו.

ובפרט אצל הצדיקים שניצוץ נשמתם של הצדיקים בא למטה כשמוכרים מדברי תורתם, וכמו שמבואר בספה"ק מאור-עינים (בריש לקוטי מו"ס שבת) בשם מרן הבעש"ט הקדוש זלה"ה וז"ל: ובדורות האחרונים, כשלומודים דברי שום תנא וחכם מדברי הקדמונים, שהדבר ההוא הוא חיות ומוחין שלו, והאדם הלומד ומדבר דבריו, מדבק ומכניס חיות ומוחין שלו לתוך הדיבורים, ונקרא אתדבקות רוחא ברוחא, ולכך מחיה אותו, שמכניס החיות בהדברים, שלכך אמרו (יבמות צז). שפתותיו דובבות בקבר, ואפשר לומר כי זהו בחינת השתטחות על קברי צדיקים, כי דיבורי הצדיק שם הוא קבור וטמון החיות שלו כאמור, וזה הלומד בהכנסו עם החיות ומוחין שלו לתוך החיות ומוחין של הצדיק שטמן בדבריו, נקרא אתדבקות רוחא ברוחא, ושפתותיו דובבות בקבר, כנודע זה מדברי הבעל שם טוב נב"מ, ונקרא בחינה זו השתטחות על קברי הצדיקים עיי"ש. ויכול להיות שזה עוד יותר מהשתטחות, כי ע"י שלומד מדבריו הקדושים הוא מדבק עצמו בנפשו ומחיה אותו בבחינת תחיית המתים.

ע"י שמוכירין בעוה"ז זכותו ומעשים טובים של הצדיק הוא עולה יותר

ועוד איתא בספה"ק פרי-חיים מהגה"ק רבי אברהם חיים מזלאטשוב זלה"ה, בשם מרן הבעש"ט הקדוש זלה"ה (בעש"ט ע"ה) וירא אות

טעם להתקבצות ביומא דהילולא של הצדיק אפשר לפרש המקראי קודש האלו, לכבוד יומא דהילולא קדישא של אא"ז רבינו הקדוש רבי יצחק יהודה יחיאל מקאמרנא זלה"ה זיע"א, שידוע גדולתו והשגותיו בתורה בנגלה ובנסתר, ובחיבוריו הגדולים והקדושים, וברוח הקודש הגלוי שהיה לו תמיד.

והנה מקור המנהג מה שמתקבצים יחד שבטי ישראל ביומא דהילולא של צדיקים, מקורו הוא מתשובת הגאונים המובא ברש"י בסוף מסכת יבמות (קכב ע"א), ד"ה תלתא ריגלי וז"ל: ובתשובת הגאונים מצאתי, כל הנך ריגלי דאמוראי, היינו יום שמת בו אדם גדול, קובעים אותו לכבודו, ומדי שנה בשנה כשמגיע אותו יום, מתקבצים תלמידי חכמים מכל סביביו, ובאים על קברו עם שאר העם, להושיב ישיבה שם ע"כ. רואים שענין מה שמתקבצים ביומא דהילולא הוא כבר דבר קדום מזמן הגאונים, שהיו מתקבצים ומושיבים ישיבה, והיו מדברים מדברי תורתו, וכמו שאיתא ג"כ במסכת קידושין (יג), כי נח נפשיה דרב אסי, עיילו רבנן לנקטינהו לשמעתייה.

גודל מעלת הזכרת דברי תורתם של הצדיק

וכמו שאמרו חז"ל במסכת יבמות (צו): אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב 'אגורה באהלך עולמים' (תהילים סא ה) וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים, אלא אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז. דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה, שפתותיו דובבות בקבר. אמר ר' יצחק בן זעירא ואיתימא שמעון נזירא, מאי קראה, 'וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים' (שיר השירים ז י)

דאבוהון, ובגין כך בקרבנתם לפני הוי"ה וימותו, דאינון דחקו שעתא בחיי דאבוהון, וכלא הוה, בגין ההוא חובא דעבדו עיי"ש. וכמו שאמרו חז"ל (עירובין יג): כל הדוחק את השעה שעה דוחקתו.

כמה צריך האדם להיות זהיר במעשיו ובדיבורו

והביאור בזה יש לומר, בהקדים דבריו הקדושים של אא"ז בעל ההילולא מש"כ בספה"ק היכל הברכה (דברים דף פג.), על מה שמביא רש"י בסוף הפרשה, עה"פ 'ואבדל אתכם מן העמים להיות לי' (כ כו) רבי אלעזר בן עזריה אומר, מנין שלא יאמר אדם נפשי קצה בבשר חזיר, אי אפשי ללבוש כלאים, אבל יאמר אפשי, ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי, ת"ל 'ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי' שתהא הבדלתכם מהם לשמי, פורש מן העבירה ומקבל עליו עול מלכות שמים. וכתב על זה זקני הקדוש חידוש גדול, וז"ל: ותדע ענין אחד, אע"פ שעיקר קיום לא תעשה לומר אפשי ברע ומה אעשה אבי שבשמים גזר עלי. כל זה בשאר ל"ת, אבל בשבת לא יאמר ענין זה, כמו כמה אני רוצה לעשן הלילקע ומה אעשה, כי זה הוא חילול שבת, כי 'ודבר דבר' כתיב (ישעיה נח יג), ועוד שבשבת צריך להראות ענג וכבוד שבת שאינו חסר לנפשו כלום מלא שבע רצון, אבל יאמר זה בימי חול כמה הייתי רוצה בשבת לעשן ולבשל ולעשות מלאכה ומה אעשה וכו'. וכן בימי פסח, לא יאמר כמה נפשי משתוקק לאכול ולשתות חמץ ומה אעשה, כי חמץ הוא לתא דעבודה זרה, 'ולא ישמע על פיך' כתיב (שמות כג יג) ואסור להזכיר שם אלהים אחרים, ואסור לחשוב בו כלל כי הוא קיא צואה סירחון וטינוף, אין בו חיות ושמן טוב כלל, וכן חמץ בפסח סם המות אלהים אחרים לא יזכירו ולא ישמע על פיו. אבל קודם הפסח יאמר, כמה הייתי רוצה לאכול חמץ בפסח כי טוב ומבושם הוא, ומה אעשה אסור עלי ואבי שבשמים גזר עלי עיי"ש.

יוצא מדבריו הקדושים מוסר השכל שכמה צריך האדם להיות זהיר בכל עשיותיו ואפילו בדיבורו, לידע מתי הוא מותר, ומתי אסור לו אפילו לומר ולהזכיר.

שנו"א לא שקלו בדעתם האם הם ראויים לעלות למדרגות רמות

ולכן יש לומר שנדב ואביהוא שרצו לעשות את אחד המיוחד של העבודה במשכן שזה עבודת הקטורת, שזה העבודה הגדולה מאוד יותר מהקרבנות, כמו שאיתא בזה"ק (ח"ג נח): תא חזי, כל קרבניו וכל עלונו, נייחא הוא דקודשא בריך הוא, אבל לא הוה נייחא כמה דהאי קטרת, דקטרת מעליא מכלא, ובגין כך הוו מעלין ליה לגו בגו בלחישו. וזהו בקרבנתם לפני הוי"ה שרצו להתקרב יותר להקב"ה, ע"י עבודת הגדולה של

הקטרת הקטורת, אבל לא ידעו שיש להם כמה חסרונות כמו שאמרו חז"ל (עין בבעה ט"ב), וזה מה שמנעה מהם להגיע למדרגה הגדולה של עבודת הקטורת. ומכל זה צריך כל אחד להתבונן ולדעת ולשקול בנפשו האם הוא ראוי לעלות ולעשות המדרגות הגדולות, או שהוא עוד אינו ראוי לכל זה.

מעם למה קוראים ביה"כ מיתת שני בני אהרן

ועוד יכולים לומר שזה איתא בירושלמי (יומא פ"א ה"א) וז"ל: א"ר חיייה בר בא, בני אהרן באחד בניסן מתו, ולמה הוא מזכיר מיתתן ביום הכיפורים, ללמדך שכשם שיום הכיפורים מכפר על ישראל, כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל. ולזה קוראים אותו ביום הכיפורים כמו שתיקנו חז"ל (מגילה לא). וכן איתא בזה"ק (ח"ג נז): בכל זמנא דצדיקייא מסתלקי מעלמא, דינא אסתלק מעלמא, ומיתתהון דצדיקייא מכפרת על חובי דרא, ועל דא פרשתא דבני אהרן ביומא דכפורי קרינו לה, למהוי כפרה לחוביהון דישראל, אמר קודשא בריך הוא, אתעסקו במיתתהון דצדיקייא אליו, ויתחשב לכו כאלו אתון מקרבין קרבניו בהאי יומא לכפרא עלייכו. דתנינו, כל זמנא דישראל יהון בגלותא, ולא יקרבו קרבניו בהאי יומא, ואינון תרין שעירין לא יכלין לקרבא, היא להו דכרנא דתרי בני אהרן, ויתכפר עלייהו.

איך לומדים חז"ל מנו"א שמיתת צדיקים מכפרת

והנה לכאורה צריך להבין, האיך לומדים מנדב ואביהוא שמיתת צדיקים מכפרת, הרי יש שש דעות בחז"ל על מה נענשו נדב ואביהוא, כמו שמביא הבעל הטורים הנ"ל, א"כ איך לומדים מכאן שמיתת נדב ואביהוא הוא עומד לזכות ומכפרת לבניו, ובפרט מה שפרש"י (ויקרא יג) עה"פ 'ונקדש בכבודי אל תקרא בכבודי אלא במכובדי, א"ל משה לאהרן, אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום, והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני ומך.

עיקר עבודת האדם והתערוותא דלעילא הוא ע"י מסירות נפש

אלא הנראה לומר כמו שאמרנו בשם הזה"ק שיש שני דרגות וידבר ויאמר, וכמו שאמרו חז"ל (שמו"ר מב א-ב) וידבר לשון קשה ויאמר לשון רכה.

והביאור בזה שזה איתא ממרן האריז"ל (שער הכוונות תפילת השחר ד"א) עה"פ 'אל נקמות הוי"ה אל נקמות הופיע' (תהלים צד א) שאומרים אותו בהודו קודם ברוך שאמר, שלאחר חורבן הבית לא היה מי שיוכל לעשות התערוותא דלתתא, ללקט כל ניצוצות הקדושה שנתפזרו ונתערבו בעשיה שהקלי" עצומות וחזקות וגדולות, ואין כח להוציא אותם הנצוצות משם

אלא בכח עשרה הרוגי מלוכה עד ביאת המשיח, שכל התערוותא דלתתא שאדם מוסר נפשו לתורה וליהדות עד זמן ביאת משיח, השורש הוא מעשרה הרוגי מלכות עיי"ש. נמצא שע"י מסירות נפש נעשה התערוותא דלתתא, ועי"ז יש התערוותא דלעילא והיחוד העליון.

נמצא שכל עבודת האדם שיעבוד את השי"ת במסירות נפש, ובפרט כשמקבל עליו עול מלכות שמים בקריאת שמע ובנפילת אפים. וכ"ה ביום פטירתם של הצדיקים שמוסרים נפשם לשמו יתברך, וכמו שמבואר ממרן האריז"ל בשער הכוונות (ענין נפילת אפים דרוש ב) שמיתת הצדיקים פועל כמו אמירת תחנון עיי"ש. ומכאן המקור מה שנוהגים החסידים שלא לומר תחנון ביומא דהילולא של צדיקים.

מיישב לומדים חז"ל מנו"א שמיתת צדיקים מכפרת

ולכן יש לומר שכל עבודת המשכן ועבודת יום הכיפורים אינו יכול להתחיל רק ע"י התערוותא דלתתא, וזה נעשה ע"י שנדב ואביהוא מסרו נפשם להשי"ת, ולכן כתוב לפני עבודת יוה"כ מיתתם של נדב ואביהוא. ואע"פ שלא היו מצווים להקטיר הקטורת, אבל הרי מבואר בזה"ק ואתחנן (ח"ג רסא): מכאן אוליפנא, כל מאן דעביד מלה, ולביה ורעותיה לא שוי לסטרא בישא, אף על גב דאיהו ביש, הואיל ולא עביד ברעותא, עונשא לא שריא עליה, ולא כבר נש אחרא, וקודשא בריך הוא לא דאין ליה לביש. ולכן בני אהרן שחשבו לשם שמים שהם יכולים להקטיר קטורת וכמש"כ בקרבנתם לפני הוי"ה, לכן על ידם נעשה ההתערוותא דלתתא בכל יום הכיפורים.

ולכן יש לומר מש"כ מתחילה הלשון וידבר שהוא לשון קשה, בחינת התערוותא דלתתא, שהוא ע"י שם ב"ן שהוא בחינת דינים וגבורות, וכמו שאמרנו בשם מרן הבעש"ט הקדוש שע"י דין יכול האדם לעלות יותר בבחינת התערוותא דלתתא.

ביאור דברי הזוהר וידבר דרגא חד ויאמר דרגא אחרא

וזהו כוונת הזוהר הקדוש שהבאנו לעיל למה כתוב כאן שני הלשונות וידבר ויאמר, ואומר שהם וידבר דרגא חד ויאמר דרגא אחרא, היינו שוידבר הוא בחינת התערוותא דלתתא כדלעיל, ומש"כ אח"כ הלשון ויאמר הוא בחינת התערוותא דלעילא.

והנה יש לומר מהו הבחינה של התערוותא דלתתא ולעילא בעבודת השי"ת, עפ"י מה שאיתא בזה"ק (ח"ג נו). דכל פולחנא דבעי בר נש למפלח קמי מאריה, בקדמיתא בעי יראה, לדחלא מנייה, ובגין דחלא דמאריה, ישתכח לבתר דיעביד בחדוותא פקודי אורייתא. מאן דבעי למעבד פולחנא דמאריה, מאן אתר שארי, ובאן אתר יכוין

כפרה וטהרה על האדם, וזהו שמינת צדיקים מכפרת.

הקב"ה יעזור שבזכותו הגדולה של אב"ז בעל ההילולא שמסר נפשו על התורה ועבודה, אז בודאי יהיה ג"כ התעוררת דלעילא והשפעות טובות לכל אחד ואחד בבני חיי ומזוני ברוחניות ובגשמיות, ונזכה במהרה לגאולה השלימה בב"א.

נאמרו בשוה"ט יומא דהילולא של בעל היכל הברכה מקאמרנא י' אייר תש"ע לפ"ק

הז"ל במסכת מנחות (צז). בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על אדם, ועכשיו שאין בית המקדש קיים, שולחנו של אדם מכפר עליו. ועוד אמרו הז"ל במסכת חגיגה (יב ע"ב) שיש רקיע שנקרא זבול, שבו ירושלים, ובית המקדש ומזבח בנוי, ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן ע"ש, ואומר התוס' בסוף מנחות (קי ע"א) ד"ה ומיכאל, יש מי שאומר שמקריב נשמותיהן של צדיקים. וזהו הסוד של סעודת הילולא שנעשה עי"ז העלאת מ"ן ביחד עם הצדיק, ועי"ז נעשה

פולחנא ליחדא שמא דמאריה, הדר ואמר ביראה, ביראה הוא שירותא מתתא דלעילא עיי"ש. וא"כ יש לומר שהתעוררתא דלתתא הוא בחינת עבודת היראה, והתעוררתא דלעילא הוא בחינת עבודת אהבה, ולזה אומר הזוה"ק שלא יכולים להשיג עבודה באהבה רק שבתחילה יעבוד את השי"ת מיראה.

מיישב קושיית הזוה"ק למה כתוב שני בני אהרן

ולפי"ז יש לתרץ ג"כ הקושיא של הזוה"ק הנ"ל, מאי טעמא כתוב שנדב ואביהוא הם שני בני אהרן, והא ידע דבנוי הוו. אלא שזה ידוע בכל כתבי מרן האריז"ל (עין חיים שער כט פ"ב ועוד) כי שם ב"ן הוא השם של התעוררתא דלתתא, בבחינת העלאת מ"ן, ועל ידו נעשה היחוד העליון, ולכן כתבה התורה כאן בני לרמוז למה שביארנו שכל עבודתם של נדב ואביהוא היה במסירות נפש בדביקות בשם ב"ן, כדי לעלות משם זה התעוררתא דלתתא בחינת מ"ן ויהיה היחוד השלם. וכל זה העלו עד בחינת אהרן שהיה אהב שלום ורודף שלום (אבות א"ב) בחינת אהבה, בחינת עולם הבינה, וממילא נעשה דבוק לחכמה כי הם תרין ריעין דלא מתפרשין (זוה"ק ח"ג ד). בסוד דחילו ורחימו יחוד או"א. ועי"ז נעשה היחוד הנורא של יראה ואהבה בחינת מ"ן ומ"ד, והכול נעשה זכויות (יומא פו:).

וזהו ג"כ הבחינה של כל מיתת צדיקים שנעשה התעוררתא דלתתא, ועי"ז נעשה התעוררתא דלעילא, כמו עשרה הרוגי מלכות (שער הכוונות תפילת השחר ד"א), שעל ידם יכולים להתפלל ולעשות המצות בשלימות.

ולכן מי שמתדבק לצדיק אמת, ולומד בספריו הקדושים, והולך בדרכיו, אז הצדיק הזה מעלה אותו עמו, ובפרט ביום דהילולא שלו שאז עולה הצדיק במדרגה לפניו ממדרגה כמבואר לעיל.

טעם עשיית סעודה ביומא דהילולא של הצדיק

ולזה עושים ביומא דהילולא של הצדיק סעודה, כי הרי אמרו

קהל 'עטרת שלום' קאמרנא

בנשיאות נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פניה"ק ירושלים תובב"א

ערש"ק פרשת אהו"ק תשפ"ג

כ"ד

עולו ואתכנשו להילולא דרבי

לרגל הילולת רבינו הגאון הקדוש שר

התורה ובית הזוהר

מרן רבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זיע"א

בעל 'היכל הברכה'

יערוך

נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

השולחן הטהור

סעודת ההילולא המרכזית

והתכנסות השנתית דקהל אנ"ש

ביום ראשון פרשת אמור י' אייר תשפ"ג

בהיכל בית המדרש הגדול

תפילת ערבית בשעה 7:45 ולאחמ"כ נמילת ידיים

רחמנא אידכר לן זכותא דיצחק

הנחלת הקהילה

וִירָאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אָנִי הוִי"ה (ויקרא י"ד)

ענין היראה

ביאור למה צריך ציווי ליראה

שמעתי ממורי [הבעש"ט] [צפנת פענח בשלח], על ענין קושיא שמקשין הפילוסופים, מאחר שהקב"ה נקרא 'נורא' למה הוצרך לצוות על היראה, הא יבוא ממילא, מכל שכן מן מורא מלך ב"ו שהוא ממילא בלא צווי.

וביאר מורי, אית יראה ואית יראה (תק"ז ה:). יש יראה מן ההעדר, שלא יחסור לו עושר ובנים וחיים, ובהעדרם שוב אין יראה, וזהו יראה חיצונית שיש לכלב ולכל בהמות. ויש יראה פנימית, לירא מן השם הנכבד והנורא, להתבונן בגדלותו ולירא מפניו, ואם הוא אין בו אלא נפש שאינה מוכרך, הרי אחוז ביראה דמלכות דעשיה, ושם כמה הסתרות ולבושים ואי אפשר לו להתבונן לירא מן גדולת אורו יתברך, ויש לו יראה פחותה כמו כל בהמה וחיה, ויראה זאת אסור לו לאדם לירא, כי ירא מן הקליפות רצועה לאלקאה לחיבא.

ולפעמים גם צדיק נופל מן המדרגה ואין לו יראה הפנימית, הש"י יד ימינו פשוטה שולח לו לצדיק יראה פחותה, וביזה יאחז צדיק דרכו לבוא אל יראה הפנימית.

והשי"ת שואל ומבקש ממנו 'ויראת מאלהיך' (ויקרא י"ד) יראה הפנימית, וזהו (דברים י"ב) 'מה ה' אלהיך שאל מעמך', כי יראה חיצונית כבר יש לך על ידי חסד הבורא, ואז דבר נקל לך לבוא לידי יראה פנימית, וזה 'מה שאל כי אם ליראה את ה'', שתהפוך היראה שיש לך כבר ליראה את ה'', כי תבוא לך בנקל, מאחר שכבר יש לך יראה חיצונית, כי רשעים אין להם יראה כלל, כי כבר מתים בחייהם, והם בהעדר החיים מה לו לירא עוד, אבל אתה יש לך יראה, אלא שתקח אותו ליראה את ה' אלהיך מלתא זוטרתא הוא (מגילה כה:), אחר שידע שזה ידו יתברך פשוטה לקבל ולעוררו בזה.

והנה, אם יודע מזה שזה חסד הש"י ואהבתו עליו, ששלח עליו יראה שיאחז צדיק דרכו ביראה פנימית, יקבל באהבה, ויאמין שבכל הסתרות וכסוים וחשכות שם אתו עמו השי"ת אלופו של עולם בכל תנועה, ממילא הוסר הלבוס והכסויים והחשכות, ובא לאור עליון אהבה, ומאהבה ליראה פנימית בגין דאיהו רב ושליט (זוהר ח"א יא:), עקרא ושרשא דכל עלמין לית אתר פנוי מניה (תק"ז קכב:), וכל זה תמצא ביעקב 'כי ירא אנכי את ה' ונתעורר' (בראשית לב יא) ונתעורר לתפלה אלהי אבי וכו' קטנתי והכל אתה עשית את עבדך', וביזה יתפרדו כל ארבע מאות איש שהם לבושין וכסוין לכסות השכל בהסתרה גדולה וכשנפטר 'ויעקב נסע סכתה' (בראשית לג יז) יראה וראיה סוכה באור רוח הקודש ביראה פנימית, ודי בזה.

זוהר ח' ח"ד דף קצד:

יראה חיצונית ופנימית

ענין יראה שמעתי ממורי [הבעש"ט] (תולדות יעקב יוסף פ' ראה) לבאר ענין קושיית פילוסוף, מאחר שהקב"ה נקרא נורא למה צריך לצות בתורה על היראה, הא יבוא ממילא כמו יראת מלך בשר ודם שהוא ממילא.

וביאר מורי, כי ענין היראה הוא ירא מן העדר כבוד ועושר ומיתות בנין ויסורי, ואחר ההעדר אין יראה, והנה יראה זאת הוא יראה חיצונית שהוא בכל הנבראים, האריה ירא מן מפניו, וכלב מן האריה, ועכבר מן חתול, וכיוצא בזה באדם ירא מן פגעי הימן. **ולמעלה** מזה יש יראה פנימית יראת הבורא יתברך, וכל יראה חיצונית באה אל האדם, הוא כדי לעורר אותו אל היראה הפנימית, והוא חסד השם שואל ומבקש מאדם שיתעורר מזה אל יראת שמים.

וההעדר ביראה הפנימית שידבק עצמו אל חי החיים, ושם הוא העדר המציאות. וביראה חיצונית, אם כבר מת אין לו יראה מן המיתה, ורשעים קרויים מתים אין להם יראה כי כבר מתו.

ומה שהקב"ה מצוה על יראה, הוא על יראה פנימית, שמיראה חיצונית יתעורר עצמו אל יראה פנימית למנדע דאיהו רב ושליט עקרא ושרשא דכל עלמין, ושיהיה ירא מן העדר החיים תורה ומצות כי הם חיין, וזהו כל וירא שבתורה בשני יודין שיבוא מיראה חיצונית אל יראת פנימית יראת שמים ויתחבר יראה עם נורא. וכשמגברין עליו הדינים, והיצר מתגרה בו לעשות עבירה אי אפשר לפטור ממנו אלא ביראה חיצונית, שידע ענשי גיהנם ומרירות מר ממות יטעום על כל עבירה וירד מנכסיו וימותו בניו.

ויש יראה דקה מזה, שירא שירד ממקום החיים תורה ומצות למקום המיתה והחשך, שישתלק ממנו הקדושה והחיים. ויש יראה עלאה שזה עיקר החיים ואז מקבל הכל באהבה. ולכן בכל וירא שבתורה שני יודין, חד נחה שבא ממילא מטבע, וחד יראה שאדם בוחר בחיים. ויעקב כשירא יראה חיצונית 'ויצר לו' (בראשית לב ח) על זה.

היכל הברכה' בראשית דף קצד:

ע"י יראה פנימי נפטר מיראה חיצוני

אמר אבי מורי הגאון הקדוש מוהר"ר **אלכסנדר בן הינדא** שעה אחת קודם פטירתו בסעודה שלישית שנפטר בשנת ר"ב ש'לום' במוצאי שבת, יום אחד ועשרים באב.

על פסוק (דברים י"ב) 'מה ה' אלהיך' הכל 'שואל' ומבקש 'מעמך' שתהא כמותו, מה הוא רחום אף אתה וכיוצא בו, בכל מדות מבורא בספר 'תומר [דבורה]' **מהרמ"ק**, 'כי אם ליראה' לא שייך לשאול ממך, כי אצלו יתברך לא שייך יראה, כי שם העדר המציאות והבן היטב. וכשבא אדם ליראה פנימית, נפטר מיראה חיצונית, ובא לאהבה גדולה למסור נפשו על קידוש השם.

ואמר לי דודי מורי ורבי [צבי מזידיטשוב] שראה בחלום לרבו רבינו מוה' **יעקב יצחק** נ"ע **מלובלין**, ואמר לו שהרב מקאמרנא מוה"ר אלכסנדר נפטר ביחוד עשרה הרוגי מלכות.

היכל הברכה' במדבר דף צ.

יחשוב אילו היה צדיק עומד נגדו ומכש"כ שהשי"ת רואה הכל

ובכל רגע יהיו ענין ולבך כאלו רבינו יצחק לוריא עומד נגדך, או מרן הריב"ש זצ"ל, שהיו אומרים לכל אדם, מה שעבר עליו מן המחשבה והמעשה מעשרים שנה ועד היום במספר מכיון, מכל שכן תדמה ותתבונן בנפשך, שהאל הגדול ברגע קטן צופה כל מה שחשבת ועשית מיום הבראך ועד תנה, ותכבוש יצרך ותסיר ממך כל הפתיות של היצר הרע.

נתיב מצותיך' אמונה א, י

אף שאין התכלית לעבוד ביראה העונש אבל צריך להשתמש בה להסיר התאוות

אתה אחי תשכיל, אף שיראה תתאה יראת עונש מלכות דעשיה, נקרא בדברי מרן שהירא ממנה עובד עבודה זרה, אעפ"כ האי שלהובא דיראת עונש מועיל למחוץ ראש הקליפות, ולהסיר כל תאוות רעות, חוץ מרשעים שבחיייהן קרויים מתים (ברכות יח:), ואחר ההעדר אין להם אפילו יראה זאת, כי 'אין חרצובת ובריא אולם' (תהלים עג ד), כי באמת אף יראה זאת קדוש יאמר לה, אלא למי שעובד בבחינה זאת יקרא

עובד עבודה זרה, אבל מי שמשמש בה להסיר מסך חומר עב וגס ולהסיר הרע, קדוש יאמר לו, ובחינה זאת מטרה לטמאים ומטמא לטהורים, שהירא ממנה עובד עבודה זרה, 'רק ביראת יהו"ה כל היום' (משלי כג יז).

'אוצר החיים' במדבר דף קלו.

אף כשהשיג יראת הרוממות עדיין צריך ליראה העונש

יש יראה בבחינות הגדלות, בגין דאיהו רב ושליט, עיקרא ושרשא דכל עלמין (זוהר ח"א יא:). ובא המצוה לקצור כל השדה, לצאת מבחינות קטנות ועיבור יראה תתאה, אית יראה ואית יראה (תק"ז ה:), להעלות נפשו לכלי מוחין דגדלות יראה עליונה, אבל אעפ"כ ניח מעט דמעט אחד משישים, בסוד יראת עונש למינדע דאית דין ואית דיין במעט דמעט לירא מהרצועה בשביל עני וגר, כי יש כמה נשמות בירידה, והצדיק צריך לירד להעלות נפש כל חי, ואז ישמש ביראה תתאה במעט דמעט בסוד עיבור וקטנות.

'אוצר החיים' ויקרא דף קנד

מדריגה הגדולה של היראה

בני חביבי, המדריגה הגדולה שבכולם הוא היראה הגדולה, שיאחזו בכל עת חיל ורתת ופחד מגדולת הבורא ב"ה לירא וליפחד, ודי בזה למשכילים ועובדי השם באמת והמ"י.

'היכל הברכה' בראשית דף לא:

יראת הצדיקים שאין מאמינים לעצמן

כי אדם יוכל להיות עובד הש"י בתענית ופרישות ובטהרה, ולומד כל היום בתפילין ומתפלל בדביקות ואהבה ואור וחיות, אעפ"כ אל יאמין לעצמו כלל, כי כשמבחינין עבודתו למעלה, אזי אפשר שלא ישאר לו כלום, כי בהעלם ענינו כוונתו להיות רב ורבי ורבן, ובקל יוכל לידחות...

כמו שאמר מרן **הריב"ש טוב**. (דגל מחנה אפרים ליקוטים ד"ה ועוד) דא שווער איך אייך, שיש איש בעולם ששומע תורה מפי הקב"ה ושכינתיה, לא מפי מלאך ולא מפי שרף, ואינו מאמין בעצמו שלא ידחה מאת הקב"ה ח"ו, כי בקל יוכל לדחות מאת הקב"ה לנוקבא דתהומא רבא ר"ל...

זוהר ח' ח"א דף לד: ריב. רטו.

יראת הצדיקים מקליפת נגה

התדע בני חביבי מה שאמרנו על פסוק 'ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא' (ויקרא יג, מ), שיש במדרש (ויק"ר כד ד) שעי"י פחד גדול נמרטין השערות, כמבואר שם על אחד, שהיו קורין אותו מרובה, ויש צדיק כמו רבי **חייקא המדורא** זצ"ל שנפלו כל שערות ראשו מפחד השם יתברך, ובדאי הוא מדריגה גדולה, 'ואם מפאת פניו' שהוא האהבה 'מרט ראשו' נופלין ממנו כל מותרי תאוות עולם הזה, בדאי 'טהור הוא', מה כתיב בתריה 'וכי יהיה בו נגע לבן אדמדם צרעת, טמא הוא, טמא יטמאנו הכהן' שאף שעומד במדריגה הגדולה, עדיין יכולין להתאחז בו איזה טעות מקליפות נגה ונקרא טמא מטומא, ולכן יבדוק נפשו תמיד, ויברר המדות שלו בהכנעה אמת ובהאבת ישראל, ויעמוד בכל הנסיונות שעוברין עליו, ויקבל בזיונות באהבה וחובה ואז הרע יפול למטה, והטוב יתעלה ויעקר שיהיה דבוק בצדיק הדור באמת באמת ובבהכנעה ובלב אמת ואז ינצל מכל אלה.

'נתיב מצותיך' אמונה ג, כו

בדין שאין חדש נוהג בחוץ לארץ בשל גויים

'אוצר החיים' (מצוה שו, ויקרא רכ. - רכה).

לא קנה השדה אף שמירח ישראל לתבואה של גוי פטורה התבואה מהכל.

קנין ישראל למפרע

אבל זה מודינא לשל"ה הקדוש, שאם מירח ישראל תבואות של גוי ואח"כ קנה השדה עם התבואה שחייב בתרומה ומעשרות, שהרי מירח גוי לא היה כאן, והשדה כיון שקנה אותה ישראל אז למפרע חל על התבואות תרומה ומעשרות, כמו גבי בכורים דתמיד היה אצלם כמירחן ישראל דלא שייך אצלם זמן גרנן, והרי נגמרו והגיע זמן בכורים אצל גוי, אעפ"כ כיון שקנה ישראל השדה אח"כ אמרינן דאגלאי מילתא למפרע דשל ישראל הוה, ובוה אין קנין לנכרי כלל, אמרינן דאגלאי מילתא למפרע דלא היתה של נכרי מעולם, כיון דפסקינן אין קנין הרי הוא כאלו לא היתה שלו מעולם, ובודאי התבואה של שדה זאת שמירחה ישראל בעת היותה ביד נכרי שהיתה פטורה, כיון שקנה ישראל את השדה נתחייבת בתרומה.

יישוב דעת השל"ה

ומעתה נוכל להעמיד גם דברי של"ה הקדוש, דמה שפוסק דאם מירח ישראל את תבואת נכרי, אסורה לאכול בלא הפרשות תרומה, דהטעם הוא דחיישינן דילמא יקנה ישראל את השדה, ואז אסור לאכול בלא הפרשה, ונמצא שאכל טבלים למפרע.

לוקח טבלים מגוי חיוב דרבנן

ואפשר מהאי טעמא פסקינן דהלוקח טבלים מיד נכרי דמפריש מעשר והואו שלו, דחיישינן דילמא יקנה ישראל את השדה נמצא דאכל טבל למפרע, והפסוק שדרש ר' יהושע בן לוי (בכורות יא): [דא"ר יהושע בן לוי מנין ללוקח טבלים ממורחין מן העובד כוכבים שהוא פטור מתרומת מעשר, שנאמר ואל הלויים תדבר ואמרת אליהם כי תקחו מאת בני ישראל, טבלים שאתה לוקח מבני ישראל אתה מפריש מהן תרומת מעשר ונותנה לכהן, טבלים שאתה לוקח מן העובד כוכבים אי אתה מפריש מהן תרומת מעשר ונותנה לכהן], אסמכתא בעלמא הוא. דעיקר הטעם דמעשרן והן שלו דחיישינן דילמא יקנה ישראל אח"כ השדה של נכרי, ואז אין קנין לנכרי מעולם בשדה זאת, והמירוח היה של ישראל, נמצא דאכל טבלים למפרע, ולכן מעשרן והן כשלו.

איסור 'חדש' של גוי בא"י מדרבנן

וכיון שזכינא לזה, אמינא להו אנא חדש אינו נוהג בשל גויים כמו תרומה וכל חובת קרקע שאינו נוהג בשל גויים, אבל אעפ"כ אסור לאכול לחם קלי כרמל דחדש

אף בארץ ישראל נוהג בשל גויים, אם כן מנא לן לחלק בחו"ל בשל גויים שיהיה מותר.

אף בא"י אין 'חדש' גויים

ולכן אברר בכור אמת שאף בארץ ישראל אינו נוהג בשל גויים, כמו שבארנו בסוד של דברים שאין עמר שייך לשל גויים חס מלהזכיר, כן הוא בהלכה אמת לאמיתו.

סתירות בפסקי הרמב"ם

הרמב"ם (פ"ב מביכורים ה"טו, ובפירוש המשניות גיטין פ"ד מ"ט) פסק הלוקח שדה מליאה תבואה ופירות שנגמרו ביד גוי חייב בבכורים, דאין קנין לנכרי בארץ להפקיע מחובת קרקע, כגון תרומה ומעשרות ובכורים, והקשה התו"ט (גיטין פ"ד מ"ט) דהרי הרמב"ם (פירוש המשניות דמאי פ"ה מ"ט) פסק גבי אין מעשרין משל גוי על של ישראל ולא בהיפוך, והוא מטעם דיש קנין לנכרי להפקיע מן המעשרות, וכן פסק [הרמב"ם] בפאה (פ"ד מ"ט) ע"ש.

יישוב התו"ט

ותירץ הרב [התו"ט] דהכא [בביכורים מירי] דקנה הישראל השדה מיד נכרי אז אין קנין, אבל התם [במעשרות] מירי שקנה התבואה ולא השדה, לא מיבעיא שאם מירחן הגוי בודאי פטור, שהרי מירח גוי פטור מן התורה אף בשל ישראל, אלא אף אם לא מירחן הגוי כגון שמירח ישראל תבואת הגוי ואח"כ קנה ממנו התבואה נמי פטור התבואה מן תרומות ומעשרות, כיון שלא קנה הישראל השדה יש קנין לגוי להפקיע ממעשרות, והתבואה אף שמירחה ישראל פטורה, חוץ מן הלוקח טבלים של גוי מרבין שחייב לעשרן, והמעשרות הם שלו, אף על פי כן אין מפרישין מן הלוקח על של ישראל ולא בהיפוך, כיון שעיקרו פטור, אבל למ"ד אין קנין כלל להפקיע, מעשרין מזה על זה.

שיטת השל"ה אין קנין לנכרי כלל

וכל זה נעלם ממרן השל"ה הקדוש (שער האותיות דף נו). שפסק [לפי דעת הרמב"ם] שלגמרי אין קנין לנכרי, וישראל שמירח תבואה של נכרי חייבת התבואה, וזה אינו, כמו שביאר אא"ז הרב בעל תו"ט דבאמת סבר הרמב"ם וכך הלכה שיש קנין לנכרי, אלא שאם קנה ישראל השדה עם התבואה אין קנין מחייבת בבכורים אף שזמן בכורים מתחיל קודם גמר הפרי ונגמרו הפירות ביד גוי, אעפ"כ כיון שקנה ישראל השדה אח"כ אז אין קנין, וכל הפירות שגדלו ברשות ישראל גדלו והשדה למפרע היה של ישראל, אבל אם

דע שזה ברור, אף שאיסור חדש נוהג בחוץ לארץ, אבל זה ברור כשמש שאינו נוהג בחוץ לארץ בשל גויים, באין ספק, ואין לבעל נפש להחמיר כלל וכלל, כי הוא היתר גמור בלי פקפוק, ואין כאן מקומו לפלפל זה לברר דעת הב"ח (יו"ד סימן רצג) [שסובר שאין דין חדש נוהג בחו"ל בשל גויים] והגאונים בדרך הלכה, אבל בשל ישראל נוהג אף בחוץ לארץ, ובארץ נוהג אף בשל גוי, כן הוא ברור כשמש, והכי איפסקא הלכתא במתיבתא דרקיע כפי שקבלנו פה אל פה מהצדיקים בעלי גילוי אליהו, וזה ברור ואין עוד.

דעת הפני יהושע' דאין לחלק בין א"י לחו"ל

ואחר כך ראיתי בספר הקדוש 'פני יהושע' (קונטרס אחרון סוף קידושין - פסק בענין חדש) וראיתי שהביא סברא זאת [לחלק בין א"י לחו"ל בחדש דגויים] בשם ספר 'ננסת יחזקאל' (סימן מא, מהגאון רבי יחזקאל קצניאל פויגין זלה"ה אב"ד ור"מ אה"ו [אלטונא המבורג וואניצבסק]) וזה הספר אינו תחת ידי, ומתחלה החזיק הגאון בסברא זאת ואח"כ דחה אותה בשתי ידים, [כיון] דלהרי"ף (קידושין טו.) ורמב"ם (פ"י ממאכלות אסורות ה"ב) ורא"ש (קידושין סימן סב) שפסקו דחדש בחו"ל דאורייתא, [ולכן] מנא לן לחלק בין של גויים לשל ישראל.

והרב הזה [הפני יהושע] הוא גאון שבגאונים צדיק קדוש וחסיד, מיהושע עד יהושע לא קם כיהושע, ויבוא אחד מן השוק ויאמר שדברי הם בטלים או שהם דברי חסידות ומה לנגס לגבי ענק, ולכן אבוא בכור הבחינה לברר שדברי הם דברי אלהים חיים, הלכה ברורה, שאין חדש נוהג בשל גויים בחוץ לארץ. ואכתוב בקיצור נמרץ ואסמוך על המעיין, כי אין כאן מקומו לאריכות פלפול בהלכות.

אין לך בו אלא חידושו

מתחלה עלה בדעתי תמיה רבה על הגאון הקדוש [הפני יהושע] מה שאמר, מנא לן לחלק בין של ישראל לשל גוי, כיון שבכאן יצא התורה לחדש דין חדש לאסור חובת קרקע בחו"ל מה שלא נמצא בכל התורה, דהרי ערלה הוא הלכה, וספק ערלה מותר, ואין למדין מהלכה, אבל בכל התורה לא מצינו שחובת קרקע יהיה נוהג בחו"ל, וכיון שחידוש הוא אין לך בו אלא חידושו של ישראל אין של גוי לא.

חדש כמאכלות אסורות

אבל אחר העיון אמת אין זה קושיא כלל על הגאון, כיון שגילה התורה דחדש בחו"ל אסור הרי הוא כשאר מאכלות אסורות שאינם תלויים בקדושת ארץ, והרי

של גוי, דחיישין שמא יקנה ישראל השדה מן הגוי שעה אחת קודם לעומר, נמצא דאכל חדש למפרע, ולכן אמרין דחדש נוהג בשל גוי. ואפשר אף אם יקנה ישראל השדה אחרי כמה שנים נמצא דלא היה קנין לנכרי בה ואכל חדש למפרע.

מות הגוי מותר

אבל אם נדע שבדאי לא יקנה שום ישראל את השדה מן הנכרי עד שימות הנכרי, והיה קנינו קנין גמור, היה מותר לאכול חדש של גוי. וכן הלוקח טבילים ומירחן לא היה חייב לעשרן כלל, אלא שזה אינו ידוע. ואם יארע שקנה ישראל לחם חדש מן הנכרי ומת הנכרי קודם לעומר, מותר לאכול לחם זה, אלא שזה דבר שאינו מצוי. וכל זה בארץ ישראל, אבל בחוצה לארץ הקרקע של הנכרי וקנינו לעולם, ויש לו קנין עולם הקרקע שלו, אין חדש נוהג בו כלל בשל גוים.

מירוח ברשות גוי חייב מדרבנן

וביה יבוא לנכון גם דברי רש"י ולשון הגמרא (בכורות יא): הלוקח טבילים ממורחים מיד הנכרי מעשרן והן שלו, ולשון ממורחים משמע שמורחן ישראל ואח"כ קנה, וכן פירש רש"י (ד"ה דאמר חניהו) לפי האמת בארץ ישראל שמירחן ואח"כ קנה. אבל התוספות (ד"ה דמר חניהו) הקשו על זה, דאם מירחן ישראל בעודן של גוי הוה כמירח גוי דיש קנין לנכרי, אלא מיירי דקנה ואחר כך מירח דמרבח לוקח טבילים מקרא. אבל לדרכינו אין חילוק בכל זה מחשש שמא יקנה ישראל השדה אח"כ ואז יפקע קנין הגוי למפרע ונמצא אכל טבילים ולכן מעשרן והן שלו, ונכונים דברי רש"י.

היתר אכילה במת הגוי

והם דברים ברורים כשמש, דאף היום בארץ ישראל אם קנה לחם חדש מן הגוי ומת הגוי קודם לעומר מותר לאכול, דהא לא פקע קנין הגוי ויש קנין לגוי בארץ ישראל בעודו תחתיו, ומכל שכן בחו"ל שאין נוהג בשל גוים בלי שוק פקפוק.

טעם איסור 'החדש' בחו"ל

אבל יש עוד לעקש על זה, דהן אמת דבתרומה שהן חובת קרקע הוה הטעם דנוהג בשל גוי דמעשרן והן שלו, שמא יקנה ישראל השדה ואז אין קנין לנכרי ופקע קנינו והוה למפרע של ישראל, כיון שפקע לגמרי קנין הנכרי, אבל בחדש מנא לן זה הטעם, דילמא הטעם כיון דנוהג אף בחו"ל הוה כשאר איסורין שבתורה שאינה חובת קרקע.

'החדש' בחו"ל אינו כמאכלות אסורות

ומזה ודאי נכונים מה שאמרנו בראשונה כיון שדבר זה חידוש הוא שחידשו התורה שחובת קרקע יהיה נוהג בחו"ל, אמינא לך אין בו אלא חידושו שיהיה נוהג בחו"ל, אבל לחדש מזה סברא חדשה שיהיה כשאר איסורין שבתורה שנוהגין בין בשל גוי בין בשל ישראל

מנא לך, אדרבה אין לך בו אלא חידושו שנוהג אף בחו"ל, ובשאר דברים לא יצא מחובת קרקע שאינו נוהג בשל גוי אלא בשל ישראל בין בארץ ובין בחו"ל, אלא שבארץ אסור לאוכלו דלמא יקנה ישראל השדה.

שכירות ישראל אסור בחו"ל

ואין לפקפק על זה ההיתר שחדש בחו"ל מותר בשל גוים, אבל בשל ישראל אף אם שכר ישראל את השדה, ושכירות ליומא ממכר הוא (ב"מ נו:), אסור לו לאכול חדש ועובר בשלשה לאוין, אם לא שייסמוך על דעת המקילין ופוסקין כת"ק (קידושין לו:), והוא היתר קל וחלש, כי מי יקל ראשו נגד הר"ף (קידושין טו.) ורמב"ם (פ"י ממאכלות אסורות ה"ב) ורא"ש (קידושין סימן סב) וטור (יו"ד סימן רצג) והר"ב (שם ד"ה ומ"ש בין בארץ) ורמ"א (שם ס"ב), רוב בנין ורוב מנין דפסקו דחדש בחו"ל אסור מן התורה בשל ישראל כרבי אלעזר.

הרכבת אילן חובת הגוף

ומה שכתבתי אחי שחדש בחו"ל הוא חידוש, אל תשיבני מהרכבת אילן דאסור מן התורה בחו"ל, דזה לא היה חובת קרקע אלא כמו הרבעת בהמה שהוא חובת הגוף, וכן כתבתי (אוצה"ח מצוה רמ"ו, ויקרא קעג:) בבאור מצוה זאת למבין, אבל עומר שאסור להביאו מחו"ל והחדש יהיה אסור בחוץ לארץ בודאי חידוש הוא.

איסור 'החדש' בתלוש של גוי

ואומר לך אל תחוש למנינינו שהתרנו לך חדש בלי פקפוק, ותעניין בירושלמי (חלה פ"ב ה"א, וע"ש במעשה ארג) מה שהביאו בבבאי [ר' יונה בעא קומי ר' ירמיה, בשעה שנכנסו ישראל לארץ ומצא] כמה לחה, [מהו שתהא אסורה משום חדש], ששאל לו אם דין חדש שוה לבכורים, שאם לקחה ישראל נעשה למפרע של ישראל. והשיב אף חטים בעליה נעשה של ישראל כמו בלוקח טבילים ממורחים דבעי עשורי.

איסור 'החדש' בכניסה לא"י

הרי אף מה שבתלוש נעשה של ישראל למפרע, וכאן לא היה ספק דהא כבשו ישראל, והארץ נתנה לאברהם לענין זה (עין מעשה ארג שביעית פ"ו ה"א), כי מתחלה שאל אם גם בחדש הוה למפרע של ישראל כמו בבכורים, והוא לא היה יודע אלא מהמשנה ששם לא מוכח אלא מה שמחובר נעשה למפרע של ישראל, והשיב לו אף חטים שבעליה, כמו בקונה טבילים של גוי דמעשרן והן שלו, שמא יקנה הישראל השדה, הרי אף על מה שבתלוש פקע כח הגוי למפרע בקניות ישראל, כי כתיב הארץ אשר נתתי (בראשית לה יב), למאי הלכתא נתנה הארץ למפרע לאברהם, הרי אין בו קדושה עד כיבוש רבים, אלא אם יכבשוהו יפקע כח הגוי למפרע ממנו, אם כן אף חטים שהיה בעליה נאסרו כמו אחר שכבשוהו ומכרו לנכרי ואח"כ קנה ממנה

טבילים שדינים לעשרן שמא יקנה ישראל ויהיה הכל קדוש.

'החדש' בחו"ל מתגרי גוים

ומסיים הירושלמי, לא אכלו בני ישראל מצות בליל פסח אלא מה שתגרי האומות הביאו להם, דהיינו מחו"ל, הרי בשל חו"ל מותר בלי ספק ובלי פקפוק.

מכרו לנכרי אחר לא פקע קנינו

ועוד אני אומר, דזה שאמרנו שאם קנה ישראל השדה אז אין קנין לנכרי וקנינו לא היה כלל קנין, ואף מה שבתלוש הנמצא ביד נכרי אם הישראל קנה השדה אז חל תרומה וכיוצא גם על מה שבתלוש, אלא אם כן מת הגוי דאז לא פקע קנינו מעולם, דהרי לא קנה ממנו ישראל בחייו ובעודה תחתיו יש לו בה קנין. נראה לנו דכל זה בעת שהתלוש ביד בעל השדה, אבל אם מכרו לנכרי אחר נתחוק קנינו, דאף אם אח"כ יקנה הישראל השדה לא חל שום תרומה וכיוצא על תלוש שיש ביד נכרי אחר, והיא סברא נכונה מאד למשכילי אמת.

תגרי אומות הם נכרים אחרים

ודוקא אם יקנה ישראל תלוש חל אח"כ אף בקנין ישראל אחר דכידו לקנותו, וזה כוונת הירושלמי מה שתגרי האומות הביאו, כיון דתגר הוא ולא בעל השדה אז לא יחול קדושת ישראל על התלוש שביד התגרים. וזה ברור ואין עוד דחדש בחו"ל אינו נוהג בשל גוים באין פנים, ואף בארץ אינו נוהג בשל גוים, כי ענין עומר לא שייך לגוים כלל כמו שבארנו הלכה למעשה.

היתר נכרי אחר מסברא

והגע עצמך דסברא נכונה הוא, דהרי יש קנין לגוי בעודה תחתיו, אלא שאם מכרה לישראל מוכר לו כל כחו שהיה לו בה מעודו ועד עכשיו, אבל מה שכבר מכר לנכרי אחר אין בו כח להפקיע קנינו, דאינה שלו, וזה מדוקדק בלשון הירושלמי, אף קצירה אף חטים שבעליה נאסרו, מה חילוק יש בין קצירה לבין חטים שבעליה, אלא להורות דוקא חטים שבעליות בעל השדה, אבל חטים הנמכרין בשוק על ידי תגרים, אין בהם משום חדש אף בארץ ישראל.

היתר נכרי אחר לא למעשה

וזה האחרון אני אומר להלכה ולא למעשה להתיר חדש בארץ ישראל מן הנמכר מתגרי אומות, כי לא פסקין הלכה מדיוק, כי אפשר קאי על מה שהביאו מחו"ל כמו שפירשו המפרשים, אבל בעת דחק יכול לסמוך אף בא"י לקנות מתגרים, דהרי באמת אינו נוהג בשל גוי אלא שמא יקנה ישראל השדה, ודוק היטב.

שיכר 'החדש' דאורייתא

כלל הדבר, חדש בחו"ל בשל גוים אין בו מיוחד אף לזכי הנפש, כי הוא היתר גמור, ובשל ישראל אף אם ישכור השדה מגוי, איסור גמור. ואם נעשה ממנו שכר אסור לשתותו, והיא איסור דאורייתא, וצריך למחות בידו.

'הדש' לא נצטוו במדבר

ועוד נראה להביא ראיה חזקה כברזל שחדש בחו"ל אינו נוהג בשל גוים, עיין קידושין (לח). 'תניא רשב"י אומר שלש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ ונוהגת בין בארץ ובין בחוצה לארץ, חדש ערלה כלאים. ופירש"י בכניסתן לארץ, שהרי במדבר לא זרעו ולא קצרו ולא נטעו. דקשיא ליה להבינו כיון שסובר שהם נוהגין מן התורה בכל מקום מנא ליה שלא נצטוו אלא בכניסתן לארץ דילמא גם במדבר נצטוו, ולמה לא שהרי במדבר נהגו כל המצוות שחייבין לעשות בחו"ל, ולכן פירש דבאמת הוזהרו גם במדבר שלא לעבור על מצוות אלו, אלא שלא נצטוו עליהם שלא הוצרך להם, שהרי לא זרעו להתחייב בכלאים ולא קצרו ולא נטעו להתחייב בערלה.

'הדש' של תגרין

אבל כל זה יתכן על ערלה וכלאים שלא הוצרך לצוות במדבר. על ערלה שהרי לא נטעו, וגם שלא לאכול ערלה לא הוצרך לצוות כי הם היו מאוכלי המן, ואם לפעמים אכלו פירות שהובא להם לא חיישינן לערלה, וספק ערלה מותר (שם לח); ואף אם הוא אסור לא נחוש למועט דמעוטי שיצטרך להזהיר לאוכלי המן שלא יאכלו ערלה שיבא להם מפירות של התגרין. וכלאים מותר באכילה (יו"ד סימן רצה ס"ט). אבל חדש אף שלא נטעו ולא זרעו, למה לא יהיה להם כשיביאו להם התגרין קודם הפסח קודם עצומו של יום ששה עשר שלא יאכלו.

'הדש' דגוים לא נצטוו במדבר

ועוד שכל ישראל בהכרח אכלו מתבואת ארץ של גוים, שהרי בכל ליל פסח נתחייבו לאכול כזית מצה מתבואת הארץ הבאין לידי חימוץ, ומנא לן דלא נצטוו שלא לאכול כזית מצה מן החדש. אלא ודאי סבר האי תנא דאף דחדש נוהג בחו"ל היינו בשל ישראל אבל לא בשל גוים, וכיון שישיראל לא זרעו ולא נטעו לא נצטוו על החדש במדבר דאינו נוהג בשל גוים.

'הדש' בחו"ל דאורייתא או דרבנן

ונעמיק לברר הלכה ברורה כשמש, עיין מנחות דף (פג ע"ב) פ"ד (ע"א) תנן העומר ושתי הלחם אינן באין אלא מן הארץ, שתי הלחם דכתיב ממושבותיכם תביאו (ויקרא כג יז) ולא מן חוצה לארץ, ועל עומר אינו מביא ראיה, ואח"כ מסקינן כמאן דלא כהאי תנא דתניא (ר' יוסי בר רבי יהודה אומר) עומר בא מחוצה לארץ, מה אני מקיים כי תבואו אל הארץ (שם כג י), שלא נתחייבו בעומר קודם שנכנסו לארץ, וקסבר חדש בחוצה לארץ דאורייתא [היא], דכתיב ממושבותיכם כל מקום שאתם יושבין משמע], וכי תבואו זמן ביאה הוא, וכיון דאורייתא היא אקרוי נמי מקריבין.

סתירות בפסקי הרמב"ם

לכאורה משמע דתנא דפליג על ר' יוסי בן יהודה

סבר דחדש בחו"ל מדרבנן. אבל יהיה תימה על פסק הרמב"ם (פ"י ממאכלות אסורות ה"ב) שפוסק דחדש בחו"ל דאורייתא, ועומר אינו בא אלא מן הארץ (פ"ז תמידין ומוספין ה"ה), וכמה סתמות ממשניות דעומר אינו בא אלא מן הארץ. (עיין בלח"מ שם).

'הדש' כמאכלות אסורות לריב"י

אבל במה שבארנו לעיל יהיה הכל על נכון, כי באמת מי שסובר דעומר בא מן חו"ל בודאי נפקא ליה איסור חדש לגמרי מכלל חובת קרקע, והרי הוא כשאר מאכלות אסורות דנוהג אף בשל גוים אף בחו"ל, ואין חילוק כלל בין של חו"ל לשל א"י ובין של גוים לשל ישראל, וזהו סברת ר' יוסי בן יהודה דעומר בא מחו"ל ונוהג אף בשל גוים, ומה שלא נהג במדבר, הוא גזירות הכתוב דכתיב כי תבואו.

'הדש' חובת קרקע לתנאים

אבל שאר תנאים דסברי חדש בחו"ל דאורייתא ואינו נוהג אלא בשל ישראל ולא בשל גוים ולא נפיק מכלל חובת קרקע, אלא שחידש הוא שחידשה התורה דנוהג בשל ישראל אף בחו"ל, אבל בשאר דברים לא נפיק מכלל חובת קרקע, ולכן סברי דעומר אינו בא אלא מן הארץ, אלא שאפשר לומר שיבא עומר מחו"ל משל ישראל, ולכן דייק בגמרא ר' יוסי בר יהודה סבר וכי תבואו זמן ביאה שהוא יתור לשון, שהיה לו לומר קסבר חדש בחו"ל דאורייתא, וכיון דאורייתא הוא אקרוי נמי מקריבין. אלא באמת לא תלוי זה בזה, דגם ת"ק סובר דחדש בחו"ל דאורייתא אעפ"כ סבר דעומר אינו בא אלא מן הארץ, דדריש כי תבואו שלא יקריבו עמר אלא מן הארץ, דבכל מקום שנאמר כי תבואו אנו יודעין שהוא מצוה התלויה בארץ, כמבואר בגמרא קידושין (לז). גבי תפילין ודוק שם היטב, וכיון שהוא תלויה בארץ ממילא שאינו בא אלא מן הארץ, וחידוש הוא שחידשה התורה לאסור אף בשל ישראל בחו"ל, ובשאר דברים לא נפיק מחובת קרקע של כי תבואו, ולא הוצרך זה לבאר בגמרא כפירוש סברת ת"ק כי ממילא מובן.

מחלוקת אם 'הדש' חובת הגוף

אבל סברת ר' יוסי בר יהודה הוא דנוהג אף בשל גוים בחו"ל אם כן היא חובת הגוף, כי תבואו למה לי, אלא להורות שלא הוקרבו עומר במדבר. אבל ר' שמעון דקידושין (לח). וסתם משנה דהכא ות"ק דברייתא, כולם פליגי על ר' יוסי בר יהודה דחדש לא נהג במדבר דאינו נוהג בשל גוים, וכי תבואו דעומר הוא כמו כל כי תבואו דכל התורה להורות שהוא חובת קרקע ואין בא מחו"ל ואינו נוהג בשל גוים ואין בא מחו"ל אף משל ישראל ודוק היטב. (ע"ע פני זקן שקלים פ"ד ה"א ד"ה ומן הארץ).

דעת הרמב"ם

ולכן פסק הרמב"ם ככל הנהו תנאי ודלא כר' יוסי בר

יהודה דחידשה הוא, ורבים פליגי עליו, והלכה ברורה כשמש שחדש בחו"ל אינו נוהג בשל גוים, ועומר אינו בא אלא מן הארץ, ואין לשום נפש הך לחוש כלל.

תמצית הדברים

תמצית הדברים. כתיב בעומר כי תבואו אל הארץ, ולשון זה מורה בכל התורה על שהוא חובת קרקע, ולהתיר חדש שהוא חובת קרקע, ויצא מכלל שאר המנחות שהם חובת הגוף ובאין אף מחו"ל משל גוים, אלא שחידשה תורה בחדש לאסור בשל ישראל בכל מקום, דשורש עמר מן, נצח והוד, בני ישראל, לזכך הנשמות בכל מקום, אבל בשאר דברים נשאר עליו דין חובת קרקע, שאינו בא אלא מן הארץ, ואינו נוהג בשל גוים בכל מקום. ורבי יוסי בר יהודה סבר דחדש נוהג בחו"ל אף בשל גוים, והוא חובת הגוף ככל המנחות, ודריש כי תבואו אומן ביאה, ועומר בא אף מחו"ל, ואין הלכה כמותו, והלכה שמותר בשל גוים.

עומר וחדש תלוי זה בזה

ובולהו תנאי סברי דעומר וחדש תלוי זה בזה, לר' יוסי בר' יהודה אין שום חילוק בין עומר לחדש, דבמדבר לא נהג לא עומר ולא חדש, דכי תבואו זמן ביאה לשניהם, ואחר זמן ביאה עומר בא מחו"ל, וחדש נוהג בין בארץ ובין בחו"ל בין בשל ישראל ובין בשל גוים. ובולהו תנאי דסברי חדש בחו"ל דאורייתא, סברי כי תבואו להורות שהוא חובת קרקע בין עומר ובין חדש, ואינו נוהג בשל גוים אף בארץ ישראל, אלא אם כן קנה ישראל הקרקע נפקע כח הקנין של גוי זה לגמרי כי מכרו לישראל עם כל כחו וקנינו שהיה לו מעולם, וממילא כשיצא חדש לידון בדבר החדש להיות נוהג אף בחו"ל בודאי בשל ישראל ולא בשל גוים כמו בארץ ישראל.

במדבר נאסר 'הדש' דישראל

ממילא גם במדבר היה מחויב להיות איסור חדש בשל ישראל, כי הם לא דרשו כי תבואו אומן ביאה אלא שלא זרעו ולא נטעו ולא היה של ישראל כלל בעולם ובשל גוים מותר בחו"ל, ולכן לא נצטוו על החדש דומיא דלא נצטוו על הערלה ועל הכלאים דודאי מחויבים היו במצות אלו גם במדבר אלא שלא נצטוו שלא הוצרך להם זהירות מצות אלו שלא זרעו, כן חדש נהג במדבר אלא שלא נצטוו שישיראל לא זרעו ולא נטעו, ובשל גוים אינו נוהג בחוצה לארץ ומותר.

אין לערער על היתר 'הדש' דגוים

ויש לנו הרבה ראיות חזקות כברזל שחדש אינו נוהג בשל גוים, ולסתור כל דברי האחרונים המפקפקין על זה, אלא שאין בי כח להאריך, וחדש של גוים מותר בלי ספק, ולא יערער על זה אלא מי שתורתו מושפה ולהוציא כדואג.

גאון הגאונים מילים אלו חרט רבינו רבי אליעזר צבי מקאמרנא זי"ע"א על מצבתו של אביו רבינו הקדוש, כי מלבד גדלותו של רבינו הקדוש בתורת הנסתר כמפורסם, באותה מידה הייתה גדלותו בתורת הנגלה בבחינת תרין רעין דלא מתפרשין, וחמשה חיבורים בפלפולי דאורייתא בנגלות התורה, השאיר רבינו הקדוש לדורות אחריו, עשיית האיפה על תורת כהנים, עצי עדן על ששה סדרי משנה, פני זקן על הירושלמי,

מעשה אורג על התוספתא, **שלחן הטהור** על שלחן ערוך אורח חיים, ביריעה הבאה נביא מדברי רבינו הקדוש מספריו הרבים ומדברי בנו, על גודל יגיעתו של רבינו הקדוש בנגלות התורה משנות נעוריו מתוך הדוחק והעוני והקור, וסדר יומו של רבינו הקדוש בלימוד נגלות התורה, והפלגת והערצת גדולי דורו עליו על גודל גאונו.

נגלה כמו נסתר

בנו רבינו רבי אליעזר צבי מקאמרנא זי"ע"א פותח את הקדמתו לספרו של מר אביו הלא הוא הספר 'זוהר חי' על זוהר הקדוש, ובו מתאר את שגב יקר גדלותו של אביו בתורה, כאשר היה בבחינת תרין רעין שלא מתפרשין כוחו ומוזה לא הניח ידיו, וכמה שידוע ומפורסם מזה בנסתרות התורה, גדול היה כוחו בנגלות התורה, וחיבר והוציא חיבורים בכל מקצועות נגלות התורה, וז"ל: יושב המרומים ומשגיח התחתונים על כל העולם בכלל ובפרט, בתורה ובמשה עבדו וישראל עמו, שיתקשר ויתייחד ויתחבר כל בר ישראל בחלק ובתורה שקיבל מהר סיני, והוא בין בנגלות התורה ובין בסתרי התורה כדאמרו רבותנו ז"ל ששניהם קיבלו ישראל מהר סיני, וכך ראיתי אצל אדוני אבי מורי ורבי הרב הקדוש איש אלוקים מו"ה יצחק אייזיק יהודה יחיאל זל"ה, שהיו בו 'שני בחינות אלו', כפי שרש נשמתו הטהורה והקדושה, ולמד כל ימיו 'בנגלה' ובנסתרו, וחיבר כמה חיבורים ספרים קדושים על דרך 'נגלה' ונסתרו. **עשיית האיפה** על תורת כהנים, ופירוש פני זקן על מסכת שקלים, ושש חיבורים יחד על המשניות על כל שתא סדרי משנה, היינו מעשה אורג, פני זקן, עצי עדן. ופירוש נוצר חסד על פרקי אבות, **כל זה הוא בנגלות התורה**, וכן חיבר שני חיבורים על התורה בסתרי תורה, היינו אוצר החיים על תי"ג מצוות, והיכל הברכה על חסירות ויתרות ועל המסורה, וכן ספר נתיב מצותיך שהוא הקדמה על ספרו אוצר החיים, ומחמת שהספר נתיב מצותיך נדפס מקודם כמה שנים, לזה לא נדפס אצל החומש. וכן חיבר חיבורים קטנים היינו דרך אמונה, נוצר חסד, קונטרס העומר, ופירוש נוצר חסד נדפס בתוך ששה סדרי משנה על אבות הנ"ל, ודרך אמונה נדפס אצל היכל הברכה, וקונטרס העומר נדפס אצל אוצר החיים. **וכן יש תחת ידך**, כתב ידו הקדושה שחיבר על שלחן ערוך אורח חיים (ה"ה ספרו שלחן הטהור), וגם פירושים על כמה מסכתות ירושלמי זעירים, וכן הגהות על ש"ס בבלי וירושלמי, והגהות על תקוני זוהר, ואקוה להשם יתברך שאוציא לאור כל כוחו שהיה לו בתורה 'בנגלה' ובנסתרו.

תורה שלמדתי באף

בלשוננו זהו כותב רבינו הקדוש בהקדמתו לספרו של אביו 'זכרון דברים' על גודל הדחקות והעניות והקור הגדול שהיה לו בימי נעוריו, ואף על פי כן זאת נחמתי בעיני כי אמרתך חייטני, ולא מש מאהלה של תורה יומם ולילה: למדתי תורה מתוך עוני ודחוק, בעומק הלכה, ובצער גדול, וקיימתי להמית עצמי על דברי תורה, בטעם מיתה וקבורה, ושברתי הכול, וכל המרירות שהטעים לי הרשע הידוע סבלתי, ולמדתי יומם ולילה בחוסר לחם, ובחוסר עצים להחם הבית, למדתי יומם ולילה בש"ס ופוסקים. וממש מיום היותו על האדמה, לא הניח רבינו הקדוש עצמו מלרדוף ולרוץ בעסק התורה וזכה למה

שיר התורה

מִדֶּן רַבִּינוּ הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ שֶׁד הַתּוֹרָה וּבֵית הַזּוֹהַר רַבֵּן שֶׁל כָּל בְּנֵי הַגּוֹלָה מְאִיר דְּכוּלָּא תַלְמוּדָא רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק יְהוּדָה יְחִיאֵל מְקָאמְרָנָא זִיע"א בַּעַל ה'הֵיכַל הַבְּרָכָה' וְי' אֵייר נִצַּח שֶׁבִנְצָה תַרְל"ד

שזכה, כמו שכותב בהקדמתו לספרו 'עשיית האיפה': **ומיום היותי על אדמתי, אף שעברו עלי רעות רבות וצרות, לא שלוותי ולא שקטתי ולא נחתי, מלרדוף בכל יכולתי אחר אור התורה**, לטעום ממתק אור התורה, מתוק האור לעינים, מטעמי עמר מן אור אלקי, השופע בכל רגע על עוסקי התורה לשמה, ולעשות המצוה באור ושמחה, ולתקן נפשי לאור באור החיים, לקנות חכמה מזון לנפש המשכלת.

מה נורא להביא כאן התיאור איך היה נראה רבינו הקדוש באותם השנים, ועם כל זה היה מתייגע בתורה הקדושה עד למאוד, כפי שמתאר זאת בנו רבינו אליעזר צבי מקאמרנא זי"ע"א בהקדמתו לספרו של מר אביו 'זוהר חי': אאמ"ר זל"ה יתום היה, והיה נע נד, פעם בעיר קאמרנא, ופעם בעיר זידיטשוב אצל דודו רבינו זל"ה, ולא היה מי שישגיח עליו שיוכל ללמוד בתורה, והוא בעצמו כשראה שאין מי שישגיח, התחיל בעצמו לייגע בתורה הקדושה 'בנגלה' ובנסתרו, והלך קרועה ובלויה כדרך היתום, ולא היה לו כמעט מה לאכול אלא 'לחם צר ומים לחץ', ועם כל זה היה מתייגע בתורה הקדושה עד מאוד.

קונטרס מצות עומר הוציא רבינו הקדוש לאור עולם, לומר לעין כול כי תורת הנגלה והנסתרו הם תרין רעין דלא מתפרשין, בו מבאר מצות עומר בנגלה ובנסתרו, והראה עוזו גדולתו בחלק הנגלה בתורה, בבקיאיות ובעמקות ונפלאה, ובהקדמת הספר כותב רבינו גם כן בזה"ל: עמלתי בתורה בכל כוחי, בדוחק ועוני, ושאבתי מים מבאר מים חיים הנובע.

תורה מתוך הטירוף והטלטול והעוני והדוחק

בהקדמת רבינו הקדוש לספרו של אביו 'זכרון דברים' כותב שלימוד תורה בדוחק ומתוך עוני היה לו עוד בחיי אביו רבינו הקדוש רבי אלכסנדר סנדר מקאמרנא זי"ע"א קודם שנתייתם ממנו: כל ימיו של אבי ז"ל, הלא הוא הרב הגאון האמיתי הקדוש והטהור כבוד שמו רבינו אלכסנדר זצ"ל, היה בדוחק הפרנסה ולא הרגיש, ופעם אחת היה כל כך דוחק, עד שאני שהייתי קטן, לא היה לי מעט פת לטעום, קרוב לשני ימים, וביום השני למד עמי לפכח צערי שלוש מדות בנערה בכתובות דף מד ע"ב.

ושנה רבינו הקדוש דבריו בספרו 'מגילת סתרים': **פעם אחת לא היה לי לאכול יותר ממעת לעת**, ואבי הלך אנה ואנה בטלית ותפילין, ופניו בוערות כאש בלימוד שיטה אחת עמוקה, וקרא אותי אצלו ולמד אתי שיטת תני שילא שלוש מידות בנערה בכתובות מד ע"ב. ובמכתב שכתב רבינו להשר משה מונטיפיורי ע"ה, מוזכר רבינו הקדוש גם כן את קנין תורתו שהיה מתוך צער ודחוק וז"ל: **למדתי תורת ה', מתוך הטירוף והטלטול והעוני והדוחק, וקיימתי שברו על ה' (תהילים קמו), אשר שברתי כל אברי על ה' אלוקיני, ולכבוד עוז שכניתי.**

תורה בדוחק ועוני גדול

על עסקו של רבינו הקדוש בתורת הנגלה בדוחק ועוני גדול אחר הסתלקותו של אביו, בבית דודו ורבו המובהק רבינו הקדוש רבי צבי הירש מוידטשטוב זי"ע"א בעל הצ'בי לצדיק, מעיד רבינו בספרו 'מגילת סתרים' בזה"ל: כשהתגדלתי אצל מורי דודי הקדוש, אחי אבי נשמתי עדן, ושם למדתי תורה בדוחק ועוני גדול, וכל שמחתי היה מגודל מתיקות הדרושים הנפלאים, שגילה מורי דודי הקדוש, וגילה לי דברים נפלאים, וכל זה היה שפעם אחת ראה את מרן הבית יוסף ואת אבי ביחד, וביקש ממנו שיקרב אותי לתורה 'בנגלה' ובנסתרו, על כן קרב אותי מאוד וסמך ידיו עלי, ומסר לי כל שבילי התורה שהיה בהשגותיו.

וכעין זאת כותב בנו בהקדמתו לספרו של אביו 'זוהר חי' ואיך סדר לימודם יחד: **ואמר לו דודו, אני אלמד עמך בכל יום תורה, ותקח לעצמך איזה שיטה, ותלמוד בפני עצמך, ואחר כך אלמוד עמך בפלפול גדול, כמו שלמדתי בימי נעורי.** ואחר איזה זמן אמר לו דודו, אין לי כל כך כוח ללמוד עמך בנגלות התורה בפלפול, אני אשכור לך מלמד תלמיד חכם גדול, ויילמד עמך בפלפול הלכה למעשה.

יושב ושונה וממית עצמו על דברי תורה להגות בגמרא ופוסקים

רבינו הקדוש בספרו 'נוצר חסד' על מסכת אבות מביא אמרה נאה ששמע בילדותו מפי הגאון רבי אברהם דוד מבוטשאטש זצ"ל, אשר אמרה זאת חזקה את רוחו בעיני לימוד תורה מתוך הדחק והיגיעה, על אף המקטרגים והמבטלים אותו מללמוד, וז"ל: **ואמר לי הגאון הקדוש מו"ה אברהם דוד מבוטשאטש בילדותי, בני אומר לך דרך השם, כתיב (ישעיה מט ט) לאמר לאסורים צאו, ורדשינו (תנ"ך"א רבא כז טז) לאסורים אלו תלמידי חכמים שאוסרין עצמן למקרא ולמשנה ולהגדה. מאי היה סברא שתלמידי חכמים לא יצאו מן הגלות, אלא תלמידי חכם בילדותו כשאושר עצמו לתורה, היצר מקטרג מאוד לבטלו מדברי תורה, והתורה עליו לעול קשה כמוות, והוא יושב ושונה וממית עצמו על דברי תורה להגות בגמרא ופוסקים, ומצפה שיזכה ללמוד לשמה בנועם זיו השכינה, והן הן סיגופים גדולים יותר מכל הסיגופים שבעולם, ללמוד תורה יומם ולילה, ולפום צערא כך הוא השכר, ושלמה אמר (קהלת ב ט) אף חכמתי, חכמתי שלמדתי באף ובטרח ובניגיות עמדה לי בעת דוחקי, וכל זה הצער כל זמן שנפשו גולה בגלות המר של יצר הרע, אבל כשיזכה לבחינות קרבה אל נפשי גאלה (תהילים סט ט) בפרטיות, וכן לנתיב כלכלות כל העולם כשיתגלה נועם יאור עריבות מתיקות ידידות התורה, אז תלמידי חכמים יוצאין מן המאסר והגלות, עכ"ק ודפח"ח מתוק לנפש.**

וכן היה לרבינו כפי שמעיד על עצמו בספרו 'זוהר חי' בזה"ל: בימי חורפי ישבתי בבדידות בימי חורף, והקור היה חזק, ולא הוחם בית חחורף אפילו פעם אחת, והייתי יושב ולמד מחצות לילה עד אור היום, וכמעט לא הייתי מרגיש כלל, וישבתי בעוני גדול בלתי לחם, אפילו לחם צר כמעט לא היה לי, ולא הייתי מרגיש מרוב אור התורה שטעמתי מאורו יתברך.

עיקר הארתו מכוח הגמרא יבמות

רבינו הקדוש מתאר בספריו שהדבר העיקרי שזכה למה שזכה לטעום ולהיכנס באור התורה, היה ע"י עסקו בלימוד גמרא יבמות, וכך כותב בספרו 'זוהר חי': בילדותי הייתי עני מדוכא, וישבתי בבית דחוק וקטן, ובכל ימי החורף שהיה קשה לא הוחם אפילו פעם אחת, וישבתי ולמדתי גפ"ת כתיבי מרן וזוהר בשקידה רבה, ועבר עלי הרבה מרירות ועצבות וגירוי הקליפות בקטנות, וצער ויסורים מרים וקשים, ולא הנחתי רגע מלימוד התורה בכל כוחי, ואחר עבור המרירות

פתאום בא האדון ונתמלא כל הבית אורה, וזה היה לי פעם ראשון שטעמתי מאור עליון, בנעימות עריבת ידידות, בעת לימוד גמרא יבמות, ועל זה אני מחפש כל ימי לטעום אור תורה.

ושנה רבינו דבריו ברמיה בספרו 'נתיב מצותיך': ומיראה זה פירש עצמו (כוונתו עליו) לגמרי מכל עניני עולם הזה, וישב ולמד בהתמדה, יושב ומצפה אימתי יכנס בו חמידו דאורייתא, לחזות בנועם וזיו פני מלך אלוקים חיים, ולא עבר עליו חצות לילה בשינה, ולמד חמישה דפין גמרא עם רא"ש, כאשר ציוה רבינו אלימלך מליזנסק, ואמר ששני דפין גמרא עם רא"ש מועיל יותר מן התענית, וישב בקרירות ובבדידות, ולא היה לו פת לאכול ולא מלבוש לכסות, ולא טעם בכל יום אלא מעט לחם ומים במשורה, ואב הרחמן ריחם עליו, פתאום באמצע לימוד גמרא 'במות', נפל עליו אור גדול, ונתמלא כל הבית אורה, וממש טעם טעם אור עולם הבא.

סדר יומו של רבינו בלימוד התורה

בנו רבינו רבי אליעזר צבי מקאמורא זיע"א בהקדמתו לספרו של מר אביו 'זוהר חי' על זוהר הקדוש, אחרי שמתאר את סדר יומו של אביו שהיה מלא וגדוש בתפילה באריכות גדול, ואלפים ורבות שבאו להתדפק על דלתי ביתו לברכות וישועות כתב בזה"ל: אפי"כ היה לומד כל כך בתורה הקדושה, היינו תלמוד בבלי סיים הרבה פעמים, ארבעה טורים, וכן תלמוד ירושלמי עם הפוסקים, ארבעה טורים, ושלחן ערוך, וכל המדרשים ידע ולמד, וכל ספרי מוסר הנאמרים דייקא ברוח הקודש שכתב בעל המחבר בעצמו, וכל כתבי האר"י זללה"ו זוהר הקדוש וזוהר חדש וטקוני זוהר בכל שנה ושנה, והיא אין לשער ואין לספר, ולא עוד אלא שחבר כמה חיבורים ספרים קדושים 'בנגלה' ובנסתר, והוא פלא.

וכעין זה כותב רבינו הקדוש בעצמו בספרו 'אוצר החיים' מצוה ל"ט בתשובה שכתב להגאון רבי שמואל הלוי העליר רבה של עדת החסידים בצפת, בענין לעשות צורות בולטות של חיות ובהמות בבית המדרש החדש אשר בנו שם, כותב בתוך הדברים את סדר יומו המלא בתורה ובתפילה, וכי כמעט שאין לו פנאי לענות תשובות לשואליו, וז"ל: הנה ידד אהבת נפשי, הטריח אותי, כמה שאני מונע עצמי כל ימי, כי מעולם דרכי, שלא לעיין, ולא ליכתוב, הן בנגלות התורה, והן בפנימיות, אלא אחר תפילת שחרית, שהוא שעה קודם חצות, עד ב' שעות אחר חצות ולא יותר, וזה כשאין מטרידין אותי באהבת ישראל, ולזה כשבא לי מכתבים שונים, הן בעניני הלכה, או בעניני פנימיות התורה, אין לי פנאי להשיב, ואין דרכי להשיב כלל, כי זה המעט שיש לי פנאי, אני צריך בשבילי, וכעת אי"ה בדעתי להדפיס חומשים, עם חברי 'אוצר החיים' על תרי"ג מצות, ונתיב מצותיך, ועם פירוש על המסורת, ועל חסר ויתיר, ועל כל דיני ספר תורה, מענין קידוש השמות, וכעת אני עוסק בו להשלימו, ושמו 'היכל הברכה', והתחלתי בו בימי חורפי, ובאמצע התחלתי לעיין בדברים הנחוצים לעני הזה לנפשו, וכעת אני צריך להשלימו, וכמעט רגע אחת יקר עלי מכל חללא דעלמא, כי הוא חיות נפשי, אבל מהאבתו דמר וחביבתו עלי ביותר, אפנה עצמי לעיין בזה לכתוב דעתי הענייה, על פי תורת אמת, ויהי רצון שלא אכשל בדבר הלכה.

ואני העני, דרכי לחזור בכל יום איזה מסכתות

ורבינו בעצמו מתאר את סדר יומו שלא עבר מבלי ללמוד כמה וכמה מסכתות ש"ס, וכן כותב בהקדמתו לספריו 'צני עדן פני זקן מעשה ארג' על המשניות והירושלמי והתוספתא: ענין פטפטייא דאורייתא טבין, כי התורה מאירת עינים ומשיבת נפש, ובימי התנאים היה כל התורה כולה על פייהם שורה, וכעת ישראל עם הקדוש בדוחק ובצער גדול, על כל פנים מרגיל עצמו באיזה מסכת שהיה רגיל בה, עד שיכול ללמוד כמה דפין בכל יום בלתי רש"י ותוספות, ויהיה ויפטט בה, והוא טובה גדולה לנפש כל

אחד במקום שלבו חפץ, חוץ מן השעורין שקבועין לו ללמוד בעיון. ואני העני, דרכי לחזור בכל יום איזה מסכתות.

וממשיך שם וכותב: פטפטי מילין דאורייתא, מחזיקין ומאירין הנפש, והחריפות והפולפל של תורה, יכוין בה גם כן לשמים, להכניע הקליפות ולטהר הזוהמא של הנפש, ולכן יפלפל בה בכוח גדול איזה שעה או שתים ביום, לשם אל עולם, לקשט השכינה להעלות אברי השכינה לשורשן, ולהסיר הרע והקליפות, אזי נתהפכין אצלו כל אהבת ויראה והתפארות וכל מדות רעות, לאור צח אהבה ויראה והתפארות של קדושה.

טעם לכתובת ספריו בנגלה

בהקדמתו לספרו 'נתיב מצותיך' כותב רבינו הקדוש טעמו ונימוקו למה כתב חידושי תורה בנגלה לבאר דברי התנאים והאמוראים וז"ל: בערה בי אש התורה להשיב נפשי אל מקורה, עם כל הנשרשים אצלינו, דלא איעול בכיסופא לעלמא דאתי, ואחד מן השאלות שואלן תורת כהנים למה לא שנית, וכשהתחלתי לעיין בו, היה מן ההכרח לבאר פירושו להבין הדברים בנקל, וזוהר חברתי פירושי 'עשירית האיפה'. וכשבאתי לרוות נפשי בלימוד גמרא דבני מערבא, והיה לי בהכרח לבאר דבריהם, ויגעתי בהרבה יגיעות, עד שבארתי מעט מדבריהם מסדר זרעים, והגהות על סדר מועד, ופירושי על ירושלמי שקלים הנקרא 'פני זקן', ולא מצאתי את עצמי בכחי לבאר יותר, כי תש כחי ליתן זמן על נגלות התורה כל כך, ובפרט ליגיעה רבה כזה, והנחת זאת.

תורת רבי משה בן מימון

מן הענין לציין מה שכותב בנו בהקדמתו לספר 'זוהר חי' על שיטת אביו בהלכה בזה"ל: כל חידושי תורה שהיה מחדש בכל יום בחיים חיותו, יודע אני בו שלא אמר אפילו מקצת דבר קטן בלי הקדמות אמיתיים מספרים קדושים שנאמרו ברוח הקודש, ומחמת גודל קדושתו בעת כתיבת ספריו הקדושים שכתב לפעמים מאיזה מקום קיבל זאת, ובנגלות חידושי תורה היינו פירוש 'מעשה אורג פני זקן עצי עדן', עיקר מקום שיטתו על פי שיטת הרמב"ם ז"ל, ושמעתי מפיו הקדוש שיש בו כוח לחדש ולפרש פירושו חדש על כל ש"ס בבלי על פי שיטת הרמב"ם ז"ל.

הסכמה מן השמים על תורתו

אחר דרוש ארוך שכתב רבינו הקדוש בספרו היכל הברכה בענין התוכחה שבפרשת כי תבוא, שמרמז בהם כל הטוב לבני ישראל כמאמר רשב"י בזהר, מסיים רבינו דבריו בזה"ל: כתבתי בחצות לילה, ואח"כ למדתי גמרא, ונפל עלי שינה וישנתי, וראיתי את רבינו הקדוש מוהר"ר דוב בער ממעזריטש זלה"ה, ומרוב שמחתי דחקתי ונכנסתי, ואמרתיו רבינו הקדוש ילמדנו אורחות חיים ואמר וכו', ואח"כ שאלתי אותו על ענין חידושי שאני מחדש בתורה, והשיב טוב ומקובל למעלה.

תחית המתים ע"י תורתו

במכתב להגאון הצדיק אב"ד צפת רבי שמואל הלוי

העליר זצ"ל כותב רבינו על מעלת חידושי התורה שחידש, אשר ריפא חולה שהיה קרוב למיתה והחיה אותו והעמידו על רגליו: פעם אחת ישבנו בסעודת שבת, ובאו וצעקו על חולה שהיה גוסס ממש, וענין הצעקה היה שימות, ולא יצטער על כך, שלא יכלו לראות בצערך, ולא היה העת לשפור נפשי אל השם יתברך, ואמרתיו לאחד, לך ולחוש באזני החולה, שאתמול בערב שבת, כתבתי פירוש מאמר אחד מן הזוהר, אמור לו שאני מוסר לו ונותן לו זה במתנה, כדי שיכריע הכף זכות, והלכו ולחשו לו, ותיכף הותחל להקל חליו, עד שבאמצע השבוע בא לבית מדרש שלנו להתפלל.

צוואתו בדרך לימוד תורה הנגלה

בספרו 'דרך אמונה' יסוד השמיני, כותב רבינו צוואתו לדורות אחריו איך יהגו בתורה הקדושה בש"ס ופוסקים, וז"ל: בניי, ובני בניי, אחיי ורעי, צריך להגות בתורה יומם ולילה. וסדר לימודיכם, אחר שתזכו לישא אשה, ללמוד תורה בטהרה, ולפרוש עצמו מהנאות עולם הזה וכיסופיו, ללמוד בכל יום שיעור גמרא שלשה או ארבעה דפין לפחות, עם רש"י והרא"ש, בל יעברנה. ואם יזככם ה' שיהיה לכם לב חריף, אזי תעינו בכל יום לפחות ב' או ג' שעות דרך העיון בגמרא עם המפרשים, ושלחן ערוך אורח חיים עם הטור ובית יוסף יהיה שגור בפיכם כמו אשרי. ואם יזככם ה' שיהיה לבכם בריא ומוח חזק, אזי תלמדו בשאר פוסקים ובכל הארבע חלקי שלחן ערוך, 'העיקר לדייק היטב ולחזור היטב', וכל אחד ממה שלבו חפץ ילמוד, כי בתורת ה' חפצו, אבל מכל הנ"ל לא תשנו, ויהיה לכם טוב בזה ובבא.

וז"ל רבינו הקדוש בהקדמתו לספרו על המשניות: לא ילך לו יום אחד בלתי לימוד תורה, כי הוא ממש מזון נפשו, וכל יום קטן של עולם הזה, הולך עם התורה שלמד, ונעשה לו יום ארוך בעולם העליון, וכשהיה עיקר כוונתו בלימוד התורה לישבוע נפשו, לא יקל לו אפילו דבר קטן עשב לח, להחיות נפשו בכל היכולת, בכל עת שיהיה לו מעט פנאי, יחזור על לימודו כפי יכולתו, יש במתילים, יש במשנה, ויש בגמרא ופוסקים, ולא יניח שעה לבטלה, כי הוא שובע ומזון וחיות נפשו, אפילו יושב בחנות או בדרך, יהיה לו ספר תהילים או משניות או גמרא, ובכל שעה שיש לו מעט פנאי, ילמוד ויחזור איזה דבר מן התורה, ויהיה לו מזון ולחיות נפשו.

וז"ל בהמשך דבריו שם: עיקר שלימות אדם דלא יעול בכיסופא לעלמא דאתי, הוא לימוד התורה, כי כמו שהלחם הוא מזון הגוף, כן ממש לכו לחמו בלחמי (משלי ט ה), התורה הוא מזון הנפש, וכמו שהיין והמעדנים מאירין לגוף לחזקו, כן ממש ויותר סודות התורה הם אור הנפש להאירה בש"ע נהורין. ועל כל פנים יש שאינו עוסק בפשטות התורה, הרי הוא מת ברעב בעולם הבא, ומי שאינו מאיר לנפשו סודות הזוהר וכתבי מרן, נדחו מענוגא וכיסופא דעלמא דאתי, אם לא שהוא תנומן התורה, אזי זוכה ויושב בישיבה של מעלה, וזעירין אינון.

החתן החריף

במכתב שכותב רבינו שר בית זוהר רבי צבי הירש

מזידיטשוב זיע"א בעל ה'צבי לצדיק', אל רבו הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א, בו מזכיר לו בתוך דבריו את שמחת נישואי רבינו הקדוש בשנת תקפ"ב, כותב בין הדברים כך: הנה כבוד אחי הרב החסיד מו"ה משה מסאמבור עשיתיו בשלוחי מצוה בנסעו אל החתונה, עם 'החתן החריף' מו"ה יצחק אייזיק נ"י הזה, בן אחי הרב החסיד מו"ה אלכסנדר ז"ע מקאמורא, היועד ומשוך עם בת גילו בת הרב החסיד כבוד מו"ה אברהם מרדכי מק"ק פאנטשוב נ"י.

הרב המופלג בקי בחדרי תורה, השכינה במעשי ידיו שורה

בהסכמת הגה"ק רבי משה טייטלבוים זיע"א אב"ד אוהעל בעל ה'שימח משה' על ספרו של

רבינו 'עשירית האיפה' על התורת כהנים מפליג את גדלותו של רבינו בתורת הנגלה, וז"ל: יוצא יצחק לשוח שיחה נאה, נאה לו ונאה לאבותיו, להיות לו לשם ולתהלה, 'עשירית האיפה' מנחה בלולה, וריח אזכרתה עולה למעלה למעלה מידו הגדולה, ה"ה הרב המופלג וכו' עטה בגדי תפארת, ה"ה הרב המופלג בקי בחזרי תורה, מעשהו נורא, כבוד שמו מורינו הרב יצחק יהודה יחיאל בן הצדיק הרב הגאון אלכסנדר סנדר אב"ד דק"ק קאמרנא זצ"ל בספרו אשר חיבר, וקראו בשם 'עשירית האיפה' פירושו על התורת כהנים, ואף כי עמודיו בנויים מדברי ספר קרבן אהרן, מכל מקום הוסיף מן דיליה הרבה, והזיל מפיו רביבים, דברים נאים וחביבים, דברים יקרים ונסתרים משמי מרום, ומלבד זאת אשר חידש בו בפירושו, דברים נעימים ועצומים, על כל אות ואות תילי תילים, עוד זיכה את הרבים בספר הקדוש ספרא ספר תורת כהנים כי אינו מצוי, וכמה כמה נפלאו ממנו מחמת מיעוטו. ועתה קם הרב המופלג והתיק וחסיד וכו', ויקח בידו את המנחה מנחה טהורה, והשכינה במעשי ידיו שורה, מנחה ערוכה בכל, להעלותה לבית הדפוס לברכה.

מפואר בחכמים מהולל בנבונים

הגאון רבי מאיר אייזנשטאט זצ"ל אב"ד אונגוואר בעל שו"ת 'מרה"ם א"ש' מפליג כמה וכמה פעמים את גדלותו של רבינו בתורה, בפעם הראשונה כשהיה עוד רבינו צעיר לימים כבן שלושים שנה בשנת תקצ"ח, עת הוציא לאור את ספרו הראשון 'עשירית האיפה' על התורת כהנים כותב בהסכמתו על הספר, בזה"ל: עבר עלינו פה יקר רוח איש תבונות, הלא הוא הרב החריף ובקי, זרע קודש מצבתו, בין עבתיים זורתו, כבוד קדושת תורה רבי יצחק יהודה יחיאל בהגאון מורינו הרב רבי אלכסנדר זצוקלה"ה האב ביד דין דקהילת קודש קאמרנא. הוא ידד והכה את הארי בתוך הברז, דתנא ספרא דבי רב, ספר תורת כהנים, צלל במים אדירים והעלה אבני נזר יקרים, יגע בכל כוחו והיה ה' מבטחו, ויתן עליו את רוחו לברר וללכך דברי חכמים, כי לא ימנע טוב להולכים בתמים.

ובפעם השנייה כאשר ישב רבינו כבר על מדין בעיר אבותיו קאמרנא, ושלח לו רבינו הקדוש שאלה להלכה בענין האם אפשר לבטל המנהג שנהגו מקדמת דנא בעיר שלא לעשות מלאכה במוצאי שבת, והשיב לו הגאון הנ"ל ע"ז שיחזיקו במנהג אבותיהם, מובא בספרו חת"ם א"ש א"ח סי' י"ט, וכותב על רבינו ומפליג בגאונותו בזה"ל: שפעת שלום, טובה וברכה לכבוד ידיד ה' וידידו, הרב המאור הגדול, חרוץ שנון ובקי, משנתו זך ונקי, מפואר בחכמים, מהולל בנבונים, מנה בן מנה, קנה חכמה קנה תבונה, צדיק וישר, החסיד המאושר, כקש"ת מו"ה יצחק יהודה יחיאל נרו"ו לנצח האב"ד דק"ק קאמרנא יע"א.

הרב הגדול החסיד המפורסם

הגאון הגדול רבי מרדכי זאב אייטנא זצ"ל אב"ד לבוב בספרו שו"ת מאמר מרדכי סימן מ"ב, בתשובה על מה שיעץ לרבינו עיר קאמרנא להקים ב"ד מיוחד, לקבלת עדות על ערעור שיצא על שו"ב העיר, והראש בית דין מינה את רבינו הקדוש ועמו שאר רבני העיר, ומפליג בתואריו על גאונותו של רבינו, וזה לשון התשובה: בעזרת השם יתברך, יום ב' ט' טבת, אם יתמהמה חכה לו לפ"ק לבוב, רב שלום וכל טוב, אל כבוד הרבנים המופלגים חריפים שוננים, ה"ה הרב הגדול החסיד המפורסם מורינו הרב יצחק יהודה יחיאל נ"י, והרב החריף מו"ה מרדכי יצחק נ"י בהרב הגאון מו"ה צבי ז"ל אבד"ק שנאווי, והרב המופלג מו"ה דובעריש נ"י בהרב הגדול מו"ה יהושע העשיל ז"ל, ה' עליהם יחיו.

לפניו נגלו כל תעלומות

בנו הגאון רבי יצחק אהרן אייטנא אב"ד לבוב בספרו שו"ת 'מרה"ם א"ש' הלי חלק ב' סימן קיד וסימן קטו, מובא שתי תשובות להלכה שהשיב לרבינו, ובו מתאר את גאונותו וגדלותו של רבינו בתורה, הראשון

בשאלה בסדר עשיית השינוי של התפילין בדין חק תוכות כותב על רבינו בזה"ל: ב"ה יום ב' ה' תמוז תרכ"ז לפ"ק לבוב. אל כבוד האי גברא ויקריא, אספקלריא המאירה, ידיד ה' וידיד הבריות, תל תלפיות, הרב הגאון אור יקרות וקפאון, תפארת ישראל והדרו, נזרו ופארו, צדיק יסוד עולם, לפניו נגלו כל תעלומות, גלוי ונעלם, החסיד והעניו כקש"ת מו"ה יצחק אייזיק נ"י, איזה למושו לו עיר קאמרנא יע"א.

וזה לשונו בתשובה השניה סימן קט"ו בהתר סוכת רבינו שיצאו מערערים על זה: ב"ה יום ה' כ"ב תמוז תרכ"ז לפ"ק לבוב. אל כבוד האי גברא ויקריא, אספקלריא המאירה, ידיד ה' וידיד הבריות, תל תלפיות הרב הגאון החסיד המפורסם, ערוגת הבושם, צדיק ועניו, חכמתו תאיר פניו, קדוש ה' מכובד, תפארת ישראל, כקש"ת מו"ה יצחק יהודה יחיאל נ"י מוכן שבתו בעיר קאמרנא יע"א. מה נכבד היום בהגלות נגלות אלי מכתב קדשו כי מצאו דברי חן בעיניו, ומעכת"ה נשא ונתן בדבר כראות אליו, ובמקום גדלותו הראה ענוותנותו לשאול ממני הלכה למעשה, ומר לא לגמרא ידי ולא לסברא ידי צריך, ואשרי הדור שבגדולים שומעים לקטנים, וכבר אמרו חז"ל איזה חכם וכו', ולאשר מצוותו עלי חובה, לקחתי מועד לעיני בדבריו הקדושים.

ארי בן ארי בקי בנגלה ובנסתר

בעת שיצא לאור ספרו של רבינו על המשניות, ובו כותב ומפלפל באריכות כי יש לחשב השעות שוות ולא זמניות בענין קריאת שמע ותפלה וחצות, והיה בדעת הגאון רבי שלמה גאנצפריד זצ"ל בעל הקיצור שלחן ערוך לצאת נגד ספרו של רבינו, כי חשב שיצא תקלה מזה שיקילו בזמן קריאת שמע ותפלה וחצות, ובא לשאול קמיה הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זצ"ל בעל האך פרי תבואה, וזה התשובה שהשיב לו ובו מתאר גדולתו של רבינו בתורה:

ב"ה פרשת בא שנת תברך לפ"ק פה ליסקא יע"א, ישפות שלום וברכה, מאלקי המערכה, לכבוד ידידי רעי כאח לי, ה"ה הרב המאור הגדול, חריף ובקי, משנתו זך ונקי, כקש"ת מו"ה ר' שלמה גאנצפריד נ"י ויהל, דייגא דק"ק אונגוואר תע"א. הנה קבלתי מכתבו היקר, ונפשו בשאלתו, אם לערוך מלחמה וקרב נגד ספרו, של הרב הצדיק המאור הגדול מורינו הרב רבי יצחק אייזיק נ"י, ונדמה לו שצוה יעשה בזה, כדי שלא יצא תקלה להורות מתוך ספרו. הנה ידידי ידד נפשי, אם ישמע לעצתי אל יכניס עצמו בדבר הזה כלל וכלל, כי הוא באמת איש צדיק, תלמיד חכם, ירא שמים מפורסם, כמותו ירבו בישראל, בנן של קדושים, קדושי עליונים, ארי בן ארי, בקי בנגלה ונסתר. וגם במשנה זו מה שכתב מלא יראה ואהבת ה' וח"ו לא יבא שום

מכשול על ידו, ואדרבה באותה משנה עצמה מזרז ומזהיר שיקרא כל אחד קריאת שמע בין שש ושבע, הגם שכתב שאין עוברין זמן קריאת שמע לדעת הזוהר הקדוש עד לאחר תשע שעות, הנה מה חטא בזה שלמד זכות על ישראל שאינם עוברין זמן קריאת שמע, והוא בעצמו הזהיר שלענין שום דבר אחר (ענין שבת ותענית) חושבין שעות זמניות.

המפורסם בתורה

הגאון רבי אברהם תאומים זצ"ל רבה של בוטשאטש כותב בספרו ש"ת חסד לאברהם מהדורא קמא חושן משפט סימן כט, עונה לרבינו הקדוש על השאלה האם יש דין מצרנות במקומות בבית הכנסת כותב על רבינו בזה"ל: לכבוד ידיד הרב המפורסם בתורה ובחסידות החריף ובקי מו"ה יצחק אייזיק סאפרין נ"י.

פאר הדור והדרה

הגאון רבי שמואל הלוי העליר אב"ד צפת במכתב שאלה שנתעורר או בעיר ארם צובה על מה שנהגו הנשים כשיש איזה חולה לוחשים לשדים ומלחשים להם ושופכים ומנסכים להם, וביקש דעת רבינו שיצטרף לאיסור, וכך לשונו בשאלה: ב"ה וא"ו טבת תרכ"ט עיה"ו צפת"ו, אל מול פני המנורה הטהורה, צפירת תפארה נזר ועטרה, פאר הדור והדרה, אספקלריא המאירה, בוצינא קדישא ונהורא, ה"ה כבוד הרב הגאון הגדול הצדיק הקדוש החסיד המפורסם, כקש"ת מו"ה יצחק אייזיק ה"ו נרו יאיר אתנו סלה אכ"י. אחדשה"ט, הנני שולח לאדוני העתק השאלה, אשר בא לי זה קרוב, מעיר ואם בישראל ארם צובה, מאת הרבנים דשם, ובראשם הרב הגדול הגביר הנדיב המפורסם כקש"ת מו"ה מנשה סיתוהו ה"ו, צועקים ככרוכיא על דבר הזה, שנתפשט מאוד בכל המדינה בתר דאביקו ב'ל, ונמצא קצת ת"ח בע"ה קלי הדעת שמקילים, ובקשו ממני להשיג להם איסור מאת גדולי רבותינו האשכנזים ה"ו, וכאשר ידעתי לאדוני כי יחס לבבו על ענין איסור כזה, ביורא דע"ז, לכן העתקתי לאדוני את אשר השבתי לארם צובה, ואני מחלה פה קדשו, אשר יקח מועד למהר להשיב בזה, ואם אין הפנאי מסכים עמו יכתוב בקצרה האיסור, ויחמיר באיסורו, וגם יזכיר בטוב כבוד הרב ר' מנשה סיתוהו ה"ו, אשר הוא נותן נפשו ע"ז, והוא באמת איש יקר ונכבד מאוד, ויכול לכתוב בכתביה שלנו, ואני מעתיק פה ברש"י ושולח להם בצירוף גוף הפסק, ובטחתי ברוב צדקת חסידותו, כי כן יעשה וכו', ואומר שלום המתאבק בעפר רגליו דבוק באהבתו, הק' שמואל העליר.

והן דהלכתא דבני מערבא ושנערתא

וכה כותב עליו נכדו בן בתו הגאון הצדיק רבי אלכסנדר צבי קלינבערג זצ"ל אב"ד וואלאווע במכתב אליו על שאלה בכתבי האר"י ז"ל: למארי סבא קדישתא, דמגלי רזיה ומסתרתי, לא אית בר נש על יבשתא, דכל טמירין יהוה להון מפרשין דכוותיה, הן בזויה דבוצינא דנהורתי, והן דהלכתא דבני מערבא ושנערתא, בכרין כלהו עלמא צריכין למארי חטיאתא, שמיה רב מהללתא, יצחק יהודה יחיאל הע"י.

אור שבעת הימים

ולסיים ידוע כי לכות רבינו הקדוש זקוף כי מנהגיו ונוסח התפילה ופסקי הלכות, דמתבדרין בי מדרשא ממרן רבינו אור שבעת הימים רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א, נתלבנו בספרו של רבינו שולחן הטהור על שולחן ערוך אורח חיים, וכי יסודם בהררי קודש משני התלמודים בבלי וירושלמי ספרי הראשונים והפוסקים, הוא הגבר חשף זרוע עוזו, גליה לדרעיה ונפיל הורא בני מדרשא, ולכל ישראל האיר בסוד תורתו הבהיר.

תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו הוא ימליץ טוב בעדנו

הש"ס מכון פתח
דמשק אליעזר
טקאמרנא

ושאלתי את משיח, אימתי אתי מר? והשיב לי:
באת הדע בעת שיתפרסם לימוד, ויתגלה בעולם, ויפוצו מעינותיך חוצה.

לרגל הילולת
מפרש תורת הבעש"ט
מרן רבינו הגה"ק

רבי **יצחק אייזיק מקאמרנא** זי"ע
בעל 'היכל הברכה'

יריד ספרי החסידות

מבחר ענק של כל ספרי בעל ההילולא וספרי חסידות קאמרנא מכל המהדורות
וההוצאות במחירי יריד בלעדיים שלא יחזרו שוב

לקבלת
הקטלוג
שלחו מייל לכתובת:
ko556737861@gmail.com

חידוש השנה!

ישקו לראשונה הספר 'היכל החסידות'
ספרו הגדול והחדש של כ"ק מרן אדמו"ר
מקאמרנא שליט"א התכול את יסודות תורת
הקבלה והחסידות - בלשון צח ובשפה בהירה
'הספר שיאיר את עיניך בתורת החסידות'

היריד התקיים אי"ה

באהל המרווח בחצר בניין מוסדות קאמרנא בארה"ק
כתובת: רחוב ארזי הבירה 48 ירושלים
בימים: ראשון שני פרשת אמור
ט' - י' באייר תשפ"ג
שעות פתיחה נרחבות: 17:00 - 23:00 בערב

**'הטבות משמעותיות
לבאי היריד בליל ההילולא'
*החומש הק' 'היכל הברכה'
במחיר הקרן**

נדבת הדיב החפץ בעילום שם לזכותו ולזכות משפחתו.
*להיכלי התורה ובתי כנסת החומש הק' הנ"ל
בחינם לזיכוי הרבים
(יש להציג בלנק של בית הכנסת)

ההטבות הנ"ל
הם אך ורק
לבאים ליריד
ביום ראשון
בערב ליל
ההילולא

מוקד מכירות ארצי 02.313.2252

אפשרות למשלוחים לכל חלקי הארץ

ניתן להשיג כל הספרים בחו"ל בטלפון: 718-871-8652